

2748

సామెతలు

భూతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 14

రాజమహేంద్రవరము 16-3-1991, 1-4-1991

సంచికలు 6, 7

— ఈ సంచికలో రచయితలు —

1. శ్రీ పేరిచర్ల రామకృష్ణ	8. 'జాతీయాచార్య' శ్రీ యస్వీ. జోగారావు
2. శ్రీ పి. మునుస్వామి	9. శ్రీ డి. శ్రవణ కుమార్
3. శ్రీ కొవ్వడి రామం	10. డా॥ తాళముడిపి బాలసుబ్బయ్య
4. డా॥ నందూరి వేంకటసత్యరామారావు	11. డా॥ బి. నరసింగభాన్ (వినయశ్రీ)
5. డా॥ నందుల గోపాలకృష్ణమూర్తి	12. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ
6. శ్రీ గారీధట్ల రఘురామశర్మలవధాని	13. శ్రీమాన్ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు
7. శ్రీ ఆచార్య భావన్	

—* మళ్ళీ సంచికలో మధురామథూతులు *—

1. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణగారి సరికొత్త శీర్షిక	2. తడవనవలె కవి రామయోగి	3. అల్లసానివావి
4. శ్రీ నటరాజ వేదపాద స్తవము	5. శ్రీ మాచిరాజు రంగారావుగారి సమయస్పందనం—	
6. ధూర్జటి — కాళహస్తిశ్వర శతకము	7. ఆంధ్ర భారత సూక్తులు	8. తెలుగు కవిత్వ
9. సుధానిధి నన్నయ—కవిత్వం	10. భవానీ భట్టాచార్య సాహిత్యం—సాంఘిక సమస్యలు	
11. ఉదయం—కవిత్వ	12. కటికీ—కవిత్వ.	

1, 16 వేదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు. 20-00

6 మాసములకు రు. 12-00

విడి ప్రతి 2-00 పై.

సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి

— సంపాదకుని మాట —

ఎందరో త్యాగమూర్తుల రక్తార్పణంతో జాతి సాధించుకున్న స్వేచ్ఛాస్వతంత్రతలు నేడు భయంకరమైన సుంక్రోభంలో పడినవి. ప్రజల కొక రకం స్వార్థం, నాయకుల కొక రకం స్వార్థం. ఇది అందరికీ తెలుసు - ఎవరిని ఎవరు మోసం చేస్తున్నారు? నాయకులకు కావలసిన డేమిటో ప్రజలకు తెలుసు. అది ఇవ్వడానికి తాము ఏం కోరుకోవచ్చో కూడా ప్రజలకు తెలుసు. ఎవరికి వారు తేరచాలున దోబూచులాడుతున్నారు. ఇది తాత్కాలిక ప్రయోజనాలు ఇరుపక్షాలకు కలిగిస్తుండే తప్ప చివరికి జాతినాశనానికి దారితీస్తుంది. లోటుబడ్డెట్ అనే మాటకు అర్థంలేదు. లోటు ఉండే బడ్డెట్ ఎందుకు వేసుకోవాలి. వనరులనుబట్టి బడ్డెట్ ను సరిపెట్టుకుంటేనే ఏ సంసారమైనా, ఏ దేశమైనా మనగలుగుతుంది. ఎవరికి కోపం వచ్చినా ఒక ప్రశ్న - “ఋణాల మాఫీ”? ఇదొక కొత్త ప్రచారం. దేశం ఋణంచేసి కొంతమందికి ఋణాలిచ్చి ఆ ఋణాలను మాఫీ చెయ్యడానికి మళ్ళీ ఋణాలపాలవుతుంది - ఇది ఎంతివరకు ఆరోగ్యకరం? ప్రజలుకూడా ఇది గుర్తించాలి. మన ఖర్చుల్ని ఆదుపులో ఉంచుకోవాలి. నాగరికత పేరుతో వెర్రితలలు వేసే డాబుల జోలికి పోకూడదు. కరువుకాటకాలు వచ్చి నప్పుడు ప్రజలను ఆదుకోవలసిన బాధ్యత ప్రభువులది. ఐతే ప్రతి చిన్నదానికి ఏవో నాకులు చెప్పి ప్రభువును పీడించడమే ప్రజల ధ్యేయం కాకూడదు.

రాజకీయం అనే మాటకు ఈనాటి కాలమాన పరిస్థితులలో సరియైన నిర్వచనం చెప్పగలవారెవరు?

కొంతమందికి అధికారాన్ని, కొంతమందికి భ్రష్టత్వాన్ని ప్రసాదించే అమోఘమైన నీచమంత్రం అనుకోవచ్చా? ఐదు సంవత్సరాల కొకసారి జరగవలసిన ఎలక్షన్లు గడువు కాకుండానే ప్రభుత్వాలు పడిపోయి మితిమీరిన ఖర్చుకు కారణం అవుతున్నవంటే కారణం ఎవరు? మనం ఎన్నుకున్న నాయకులదా? వారిని ఎన్నుకోవడానికి మనం తీసుకున్న నిర్ణయాలదా?

ప్రతివారు ఒకే ఒక్క నిమిషం ఈ ప్రశ్న వేసుకుంటే -

— సంపాదకుడు

ఉ గా ది శు భా కాంక్ష లు

చిత్తము శాంతియుక్తమయి, శ్రీలకు నాకరమై గృహమ్ము, న
త్యుత్తమమై యనామయత నొప్పెసలారఁగ దేహమున్, మహా
దాత్తముదాస్పదం బగుచుఁ దన్నునొసంగఁ గుటుంబమున్ బ్రజో
త్పత్తి శరత్తు సర్వశుభదమ్మయి మీకుఁ దనర్చుఁగావుతన్.

—డా॥ జొన్నలగడ్డ మృత్యుంజయరావు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. కొల్లూరి కవితా సారథం

—శ్రీ పేరిచర్ల రామకృష్ణ

కోనసీమ కేంద్రం అమలాపురం పేరు చెప్పగానే ప్రతి సాహితీపరునికి ముందుగా గుర్తువచ్చేది ఆరుజోదయంలా వెలుగొంకే స. ర. సం (సమితి రచయితల సంఘం) గుర్తువచ్చేది వచ్చితిరుతుంది. కొల్లూరి. ఆమరావతి కేంద్రం... పెమ్మరాజు గోపాలకృష్ణలాంటి ఎందరో స. ర. సం. సాహితీ క్షేత్రంలో నిరంతరం వచన కవితావసుమాల్ని విరబూయించేవారు. వీరందరిలో కొల్లూరికి ప్రత్యేక స్థానం ఉండేది. స. ర. సం. కోసం... కొల్లూరి. కొల్లూరికోసం స. ర. సం. ఇదంతా ఒక దశాబ్దం క్రిందటిమాట.

ఇప్పుడు అమలాపురం పేరుచెబితే కొల్లూరి గుర్తువచ్చును. ఆయన సంపాదకత్వంలో వెలువడే 'ఎక్స్‌రే' సాహిత్య పత్రిక గుర్తువచ్చును. అమలాపురంలో ఇప్పుడు స. ర. సం తోపాటు అనేక సాహితీ సంస్థలు పుట్టుకున్నాయి. ఇంచుమించు ఆ సంస్థల ప్రాచీనాంధ్ర సాహిత్యంలో కొలువై, ఇప్పటి వచనకవిత్వంకాకా తెలుగుకవిత్వం ఉంటాయి. విశేషం ఏమిటంటే, ఏ సాహితీసంస్థలో

నైనా కొల్లూరి దర్శనమిస్తారు. సాహిత్యం ఎక్కడ ఉంటే అక్కడ కొల్లూరి దర్శనమిస్తారు. ఫలానాసాహితీ సంస్థలోనే ఉండాలనే 'మడి' సాంప్రదాయం ఆయనకు లేదు. సాహితీపరులకు సాహితీ సంస్థలకు తనవూర్తిసహజ, సహకారాల్ని ఎప్పుడూ అందిస్తూనే ఉంటారు.

శ్రీశ్రీ ఉద్రేకం, తిలక్ భావచైతన్యం, కందుర్తి వచనం, ఇవన్నీ కొల్లూరిలో దర్శనమిస్తాయి. అలాగని వేరెవరినీ ఆయన అనుసరించరు. తన స్వంతగొంతుకతో ఒకవడిని సృష్టించుకున్నారు. సామాజిక సిద్ధాంతం, కవితాస్పృహ, కల్పనైత్యం ఆయన కవిత్వంలో కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తాయి. కవితావస్తువును గుండెకు హత్తుకునేలా చెప్పటం కొల్లూరి ప్రత్యేకత.

సామాజిక సమస్యల్ని చాలా బలంగా, ఉద్రేకంగా, స్పందించేటట్లు రాసే చాలా కొల్లూరిని మనం చివరకు తీరాలి. కవితాకల్పనైత్యంలో కొలువై చివరకు వచ్చిన భావానికి కవితాస్పృహను

స్ఫురింపజేస్తారు. అందుకే, కొల్లూరికి ఆయన కవిత్వానికి ప్రత్యేకత ఉంది.

సాహిత్యాభిలాష ఉన్న ఎలాంటి వ్యక్తినైనా ఆయన సాదరంగా జిహ్వానిస్తారు. ఎలాంటి వారితోనైనా చిరునవ్వుల్ని చిందుస్తూ కలిసిపోతారు. నిజం చెప్పాలంటే ఆయనో సాహితీ కర్మగారం. తెలుగుప్రజలందరికీ కవిత్వం ద్వారా, సమాజవన్నచిత్రాన్ని చూపాలనే తపన. అందుకే 'ఎక్స్‌రే' అవంతత దీక్షతో నడుపుతున్నారు. ఎందరో కవులకు, వర్తమానులకు కొత్తకలాపం, 'ఎక్స్‌రే'లో చోటు కల్పిస్తున్నారు. అలాగని ఆయన నమ్మకం సిద్ధాంతం అకి విరుద్ధంగా 'ఎక్స్‌రే'ను ఎప్పుడూ వెలువరించటం ఇరగలేదు. అందుకే సాహిత్యపత్రికలలో 'ఎక్స్‌రే'కి ప్రత్యేక స్థానం ఉంది. కొన్నాళ్ళక్రితం 'భారతి'లో కవిత్వంపై అతడు కవి అయిపోయినట్లే. ఇప్పుడు 'ఎక్స్‌రే'లో కవిత్వం వెలువడితే అతడు విగామరైనట్లే. 'ఎక్స్‌రే' చిన్న పత్రిక అయినా, పెద్ద కవుల్ని కయారుచేస్తుంది. అయితే, వాళ్ళ రధి, సి. నా. రె. ఇలాంటివారంతా... అప్పుడప్పుడు 'ఎక్స్‌రే'లో వర్ణనమిస్తారు.

కొల్లూరి వెలువరించిన సంకలనాలు మూడుమాత్రమే! ఒకదశాబ్దం క్రితం

కొల్లూరి, అసురాశేంద్ర, ఎ. గోపాల
కృష్ణ, పెమ్మరాజు గోపాలకృష్ణ వీళ్ళ
వలగురూ 'నాలుగు దిక్కులు' కలితా
సంకలనం వెలువరించారు. ఆ నాలుగు
దిక్కులలో కొల్లూరి ఒక దిక్కు
ప్రకాశిస్తారు.

ప్రతినీత్యం సమాజంలో మిగిలే చీకటి
బ్రతుకులగురించి, చీకటి అక్రమాల
గురించి వ్యధతో ఒక ఆకావాదిగా, ఒక
చైతన్యహూర్తిగా, చెప్పడంబట్టి నిర్మోహమాటంగా తన అభిప్రాయాల్ని
ఇలా తెలియజేస్తారు.

చీకటి వర్ణం వమ్మో
అని జుట్టడించే
విశ్వరూపం
చరిత్ర ముగిసిపోయింది!
ఇక ప్రమిదల్లో నెలగు చెట్లు

మొలుస్తాయి
కారుమబ్బులు కన్నీళ్ళు కారుస్తాయి
భయం చీకటిలో ముక్కు ఎటుంది
స్వార్థం మరగలు కట్టి చెప్పుంది
అంటూనే...

'కవి' రాల్చిన ఆకల అవల్ని నుర్తు
తెచ్చుకుంటూ
జీవన మొదలు చివరిస్తాయి
వసురలం మళ్ళీ జెందా ఎగ రేస్తుంది -
అంటారు.

అడవిల్లులు అనే కవిత్వాశ్రికలో నిన్ను,
నేడు మీద అకను వదులుకుని 'రేపు'
మీద అక పెంచుకుంటారు.

"మీద ఇద్దరు అడవిల్లులు
మొకటి చానిపేరు 'నిన్ను'
రెండవది 'ఈజ్జ'."

'నిన్ను'కు వయసు మిరిపోయింది
పెళ్ళికాక మందే
'ఈజ్జ' వయసులో ఉంది
ఇది జాలంలో తేలిపోయింది

మరో పిల్ల పుడితే
దానికి 'రేపు' పేరడతా
వయసు మిరిపోకుండా
దానినైవా ఓ ఇంటిదాన్ని చేస్తా!

ఈ సమాజంలో ఎవరిలో స్త్రీలు.
తరతరాలుగా మగవాడి స్వార్థానికి
బలవత్తుతుంటే ఉన్నారు. మౌఖ్యంగా
వేళ్ళలు - 'అంగడిబొమ్మలు' కవితా
శ్రికలో వేళ్ళునిజీవితున్నా, జరుగు
తున్న సగ్గు సత్యాల్ని "ఎక్స్‌ప్రెస్"లో
అనిష్కరించారు.

'అందాన్ని అమ్మకుంటున్న
పడుపుకై మాకు
అమ్మ అందాన్ని ఎందుకు అమ్మ
తుంటుందో...
నాన్న నడిగి తెలుసు కుందామనుకుంది.'

అమ్మో! మాకు కాదు రండిని అడిగి
తీసుకుంది దానికి తండ్రి బాబాయి
'ఒకప్పుడు మీ అమ్మదగ్గర యవ్వనాన్ని
మీమా కొనుక్కోకపోతే
ఈ ప్రశ్న అడగటానికి
నీవు దే దానిని కాదు'
అన్నారు ముక్తకంఠంతో
రోజు వచ్చేపోయే
నాన్నలవరూ!'

ఇంతకంటే ఎక్కువ కవికి సామాజిక
స్పృహ ఏంకావాలి.

కొల్లూరి పదాదంబరాలకి పోరు...
పదాల్ని ముక్కలుగా చేసి చిత్రహిం
సలు పెట్టరు. పరభాషాపదాల్ని అద్దెకు
తెచ్చుకొను. అస్పష్టతకు దూరంగా
ఉంటారు. ఆయన కవిత్వంలో ఎక్కడా
సంక్లిష్టత ప్రకృత్యాంధకరం చేయదు.
కాస్త మాడా కవిత్వ సునివయం వేక
పోయినా, అటువల కవిత్వ మిటితే.
మృదలు తల్లెత్తుల్లోకి లొంగి
చూస్తారు.

మనం కళ్ళతో చూసే, ఈ అంక
మైన సమాజం నిజంకాదంటూ, మెరిసే
తుందిపడతూ.

'ఈ వన్నెల తెల్లగా ఉండదు
ఇది అమృతం కరిసే రాత్రి కాదు
విషం కరిసే రాత్రి!' అంటూనే
ఎటుచూసినా విసుడకాదులే
ఎటుచూసినా కారుచీకలే
లోకం కళ్ళనిండా నిర్వేదపు కన్నీళ్ళే'
అని అంటూ సమాజం అసలు నిమోన్న
తల్ని మన మందు సాక్షాత్కరింప
జేస్తారు.

'కవి' అనే పదానికి ఎవరితోచిన
నిర్వచనాన్ని వారు చెప్పారు, ఇందు
మిగులు ప్రతీకవి ఈ 'కవికి నిర్వచనం
చెప్పాలనే ప్రయత్నిస్తారు. ఆ ప్రయ
త్నంలోనే తన సిద్ధాంతాన్ని ప్రకటి
స్తారు. ఆకల్ని ఆకయాల్ని వెల్లడిచేస్తారు.
కొల్లూరి మాడా 'ఎక్స్‌ప్రె' కవితాశ్రికలో
అసలు 'కవి' అంటే ఎవరో ఇలా తెలియ
జేస్తారు.

'అక్షల గుండెల్లో
రగిలే మంటల్ని
ఎక్కువే తీసి
తన మృతయం మార్కురూపంలో
దళం చేసి
సమాజం అరబమలో
అంటించే వాడు 'కవి'!

ఆ మూర్ఖత్వంలోనే 'ఎక్స్‌ప్రె' కవితాను
వెలువరించి ఎండలో యువకవుల్ని సమా
జానికి కలిచయం చేసారు. ఈ కవితా
సంకలనానికి మాడా 'ఎక్స్‌ప్రె' అనిపేరు
పెట్టారు.

ఈ సమాజంలో నిజంకాదేమిటాలోనే
విలువైన వే నన్ను మార్చాల్సి చింతా
మాటంగా ఇలా తెలియజేస్తారు.

‘నిజాల్లాంటి-మొక-కామ్య
సమాజం సమాద్రంలోనుల్లో
పాతుకు పోతు
అబద్ధం అలలు మాత్రం
అవిశ్వం మనసులో సమాద్రం
అంచలమిద
లేలియాడుతున్నా’ మొదలయ్యి,

కొల్లారి కవిత్వానికి అయిన కవిత్వ
శిర్షి కలకు కూడా ప్రత్యేకత ఉంటుంది.
సాధారణంగా రెండు మూడు పదాల
శిర్షి కలలు ఉంటాయి. ఈయన శిర్షిక
రెండుడు మూడు, అంతకు మించిన
పదాలలో ఉంటాయి. ఉదా!! ‘నాదేశం
అయినమిద వర్షిస్తున్న ప్రకాశ్యాన్యపు
వేదం’ ‘ఈదేశపు వ్యవస్థ మూర్ఖుడి
కూర్పున ఉదయింపచేయ!’ ‘నాదేశంలో
నిర్జీవమై బ్రతుకుతున్న వసంతం’ ‘నీవు
అనంతాన్ని అర్థంచేసుకుని చావు’
‘కొత్తదృక్పథంలో ప్రత్యక్షమవుతున్న
మానవుడు’- ‘నదుల్ని సమాద్రంలో
కలుపుకుంటున్న మనిషి’...ఇలా...ఇంత
దీర్ఘంగా ఉంటాయి. బహుశా ఏకశిర్షి
శిర్షికలకు ఇంత దీర్ఘంగా పేరుపెట్టటం
జరగదు. అయిన కవిత్వాభావమంతా...
ఈశిర్షికలలో లేటెల్లమవుతూనే వుం
టుంది. ఈయన ఒక తెలుగుకవిగా లేటె
లెనుకున ఎప్పుడూ విస్మరించటం జరగ
లేదు. అందుకే ఈయన శిర్షికల్లో అంగ
భాషాపదాలు కనిపించవు.

ఇప్పుడున్న అస్థవ్యస్థ సమాజం వూర్తి గా
మారి కొత్త సమాజం మూడాలని ఆయన
అభిప్రాయం, అకాశం. వసంతం వచ్చినంత
మాత్రాన కండగనోదు అంటూనే
సమాజసత్వాన్ని బహిష్కరణ చేస్తారు,
మనల్ని చైతన్య మజ్జాని ప్రభోది
స్తారు.
‘ఇక్కడ కావలసింది
వసంతంకాదు మిత్రమే!’

అసాంక్షిక వ్యవస్థ మారే కిక్కురింప
ఇక్కడ కొయ్య వచ్చి తానెది
ఏదాదికొమాటు
ఈదేశంలో ఇదే ఏదాది పొడుగునా
ఏడుస్తూ ఉంటారు
వ్యవస్థమారాలని, మారితిరాలని!
అంటూనే అకల్పి చెంచుతారు.

‘ఈమాటలో కలలు వదిలింపు కంటున్నా
కళ్ళలోనుల్లో ‘అక్షయ’ పుష్పిస్తాయి’
వివిధరకాల వ్యక్తుల జీవితాలని గూర్చి
పూర్తి ఆవగాహనతో... చాలా కవిత్వం
వ్రాసాడు. అట్టడుగు వారి జీవితాల్ని
గురించి రెండే రెండు వాక్యాల్లో ఇలా
చెబుతారు.

‘అట్టడుగువారి జీవితాలు
డబ్బువిజ్లో కాగితాలు’
మళ్ళీ వాళ్ళ అకలగురించి చెబుతూ
“ఆ కాగితాలమీద రాతలు”

వాళ్ళ అకలుగా చెబుతారు. ఇక
కొల్లారి వెలుగుతుంది చాటితో ఒక్కీ”
మహాన్నతమైనది. స్త్రీ ఒక వచన
కావ్యం. ఇత ముదీర్చ కవిత్వాభివ్యక్తి. అయిన
వందే ‘స్త్రీ’ గంభాన్ని స్త్రీయూర్తి,
నోబెల్ బహుమతి గ్రహీత ముదర్ థరి
సావ అంతరమిచ్చాడు, అన్ని శాస్త్రాలు
నుంచి స్త్రీని అర్థంచేసుకుని ఈ ‘స్త్రీ’
కావ్యాన్ని వ్యధభరితంగా అవిష్కరిం
చారు. “స్త్రీ” గురించి అయిన వ్యక్తి
కవితే కొన్ని అభిప్రాయాలు.

‘ఈ ఇకల పాదాల వద్దకే వ్యవస్థలో
జీవితాంతం
స్త్రీ అనుభవిస్తున్న వేదన ఈ కావ్యం!
సంఘం ఇకలకు దీక్ష పెడుక
ఆమె నరసరాల్లో పెల్లుబిగే ఆవేదన
ఈ అక్షరాలు
పురుష ప్రపంచ కంటి పెట్టికాలో
అహుతి ఇవ్వడం
ఆమె అత్యభావ ఈ భావం’

ఉపోద్ఘాతంగా చెబుతారు కొల్లారి.
తల్లిగర్భంలో నుండి, వృద్ధాప్యంలో మర
ణించే వరకూ ఈ సమాజంలో ...
పురుష ప్రపంచంలో, ఆమె పడే వేదన,
అంతర్మథనం. ఆమె ఆలోచనా సరళి
కొల్లారి ‘స్త్రీ’లో దర్శింపజేసి కంటకడి
పెట్టిస్తారు. చలం స్త్రీ గురించి చెప్పి
నట్లుగానే కొల్లారి ఈ ‘స్త్రీ’ని మన
ముందుంచుతారు.

‘అక్షరాభ్యాసం-కొకాశే
అస్తవ్యస్త నిరుద్యోగ విద్యావ్యవస్థ
క్షణంగా జ్వలించుతోన్నట్లు
భయం భయంగా అమృతాన్నం ఒడిలో
పీనమాల అనభాగ్యునిగా
జీవిత నాకను చదువు తెరవాక ఎగర

‘నామం’
నూత్నయవ్వనంలో స్త్రీకు సుఖవాల్చి
‘తనకు తెలియని సృష్టి కావ్యాలు
వదనలోకివచ్చుట్లు
విశ్వభూన రహస్య వేదోతజ్ఞీ
తెలిసివట్లు

ఈ విశాల ప్రపంచాన్ని, సృష్టిని
గుండెలపై మోస్తున్నట్లు
తనకు తాను ఒక్కసారిగా
యవ్వన మూర్తిగా రూపుదాలుస్తుంది,
ఇలా చెబుతారు.

నిరాశ...నిస్పృహతో వేదినట్లూ
యల చీకటిలోయల్లో మోడువారిస
శిరగీతలా ఆమెకు తెలిసే నగ్న
సత్యాన్ని ఎప్పుడూ మనసుల్లోనే చాడు
కుంటుంది. అదేమిటో కొల్లారి మనకు
ఆమె అంతర్మథన రూపంలో వివిధ
స్తారు.

‘ఈదేశం పుట్టినప్పటి నుండి
చావుకి వాయిదా వేదవ్య-పెట్టికి
పెట్టికి వాయిదా వేదవ్య-చావుకి
వాణిజ్యత్వా రుతి ఆమె ఒక్కరైతే
తెలుసు.

అత్త వారింట అనుగుపెట్టిన స్త్రీ....
అక్కడ ఆమె అనుభవిస్తున్న చిత్ర
హింసలు, అవమానాల్ని శోకదేవతలా
నిండుగోదావరిలా తనలోనే దాచుకుం
టూంది. ఆవేదనను గుండెను స్రవించచేసే
ఉట్టుగా కొల్లారి ఇలా చెబుతారు.

“తను ఎంత బాధను అనుభవిస్తున్నా”
ఎన్ని సమస్యలు తలపై వాలుతున్నా
ఎన్ని నిందలు ఆమెపై మోపబడుతున్నా
కన్నీళ్ళే నదులై ప్రవహిస్తున్నా జీవితం
కాదేనా, బ్రతుకు బరువైనా నీటి నన్ని
టిని గుండెల్లో దాచుకుని తన పుట్టింటి
వాళ్ళను స్వ. బంధుకోటి ముఖాలమీద,
సమాజంగుండెల మీద, నుఖాన్నే భోం
చేస్తున్నట్లు, సంతోషాన్ని తేస్తున్నా
ప్రేమనే పంచుకుంటున్నట్లు ఆనందపు
తాంబూలం పులుసుకొని నటిస్తుంది!
నటిస్తూ జీవిస్తుంది.

ఈదేశంలో ప్రీ మగవాడి పాదాల
చెంత నశించిపోకుండా ఆర్థిక స్వాతంత్ర్య
త్యాన్ని కోరుకోవాలంటాడు. ఒక స్త్రీ
వేళ్ళగా మారటానికి చిత్రిగా పురుషుడి
స్వార్థమంటారు.

‘స్త్రీని
పౌరాణిక యుగంనుండి
నేటి సాహిత్య, నీటిప్రపంచంవరకు
ఆదిక క్తి, పరాశ క్తి, పవిత్రమూర్తి
పతివ్రత, జగన్మాత, అగ్నిపునీతి
అంటూనే
పురుష ప్రపంచపు కంటిరెటీనాకు
భోగ వస్తువుగా, విలాసవస్తువుగా
అంగాంగం చూపించే
కేబరాడాన్సర్ గా-
వికస్రమచేసి చిత్రిస్తూ
మల్లెక్కెన కళ్ళనిషాలో
నంజుకులింటూనే ఉన్నారంటూ....’

తన ఆవేదనను గాఢకంగా చెబుతారు
కొల్లారి - అదే ఆవేదనతో మరోచోట
ఇలా అంటారు.

2. ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారి

జీవిత చరిత్ర - రచనలు

—శ్రీ పి. మునుస్వామి, ఎం. ఏ.

కవిత్వం, పాండిత్యం, వాగ్మత్యం, వక్తృ
త్వం మున్నగు గుణవిశేషములన్ని మూర్తిభ
వించిన సహజ ప్రతిభామూర్తి సరస్వతి
పుత్రిక ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారి.

కవియొక్క రేదా కవయిత్రియొక్క
జీవిత విశేషాలో తెలుసుకోకుండా వారియొక్క
రచనలు చదవడం రేదా తెలుసుకోవడము
మూలమే అసంపూర్తిగా ఉంటుంది.

ఆంధ్రదేశంలో రసవంతమైన వద్యము
లను ఎంతోమంది వ్రాయగలరు. అందులో

కతిమంతము, హృదయము అయిన రచనలు
కొంతమంది మాత్రమే చేస్తారు. అలాంటి
వారిలో కృష్ణకుమారి ఒకరు. వచనకవిత్వం
లాగే చక్కని వద్యము వ్రాయుట ఎంత
కష్టమో, చక్కని గద్యము వ్రాయుట మరి
కష్టము.

“వద్యము ఊహాప్రవాహం. వచనం వాస్తవ
వికతరు సన్నిహితం. వద్యము హృదయ
జన్యం. వచనం వ్రదావంగా బుద్ధిజన్యం.
వద్య రచయిత వ్రదావంగా భావికుడైతే, గద్య

‘ఆమెకు-

అందాలన్ని ఉండాలి, హక్కులుకప్పు
సాగసులన్ని ఉండాలి, స్వేచ్ఛకప్పు
తిట్టినా, కొట్టినా, దుమ్మెత్తిపోసినా
నొరెత్తి మాట్లాడ కూడదు-

బానిసత్వం-నీరసత్వం-

ఆమె వారసత్వంగా అమభవించాలి’

కొల్లారి తన కవిత్వంలో కొత్తప్రయో
గాల్ని చేయాలని ఎప్పుడూ ప్రయత్నించ
లేదు. ఎవరికోసం వ్రాస్తున్నమా. అది
వారికి చెందాలనే తపన. ఆశ! అందుకే
ఆయన కవిత్వ సరళమైన పదజాలంతో...
రాసారు. రాస్తున్నారు. స్త్రీ జన్మించి
నప్పటినుంచి తనువు చాలించేవరకు....
ఆమె జీవనరేఖను ఇలా చిత్రించారు,

‘ఆమె-

జీవిత బానిస-

పుట్టగానే కన్న వార్మి-

తన ఆశ్చర్య స్వేచ్ఛకు వశంచేస్తుంది!

ఆమె కట్టు బానిస

బాల్యంనుండి బానిసత్వాన్ని జీర్ణంబుకొని
బానిసగానే పెళ్ళి చేసుకుని
యవ్వనాన్ని కూడా బానిసత్వంగా
భర్తముందుంచి బ్రతుకీడుస్తుంది.
మృత్యువుతో వణుకుతున్న
వృద్ధాప్యాన్ని కూడా -
తనబిడ్డల పక్షాల్లో పెట్టి
తను బానిసగానే తనువు చాలిస్తుంది
ఈ సృష్టిలో ఆమె స్వేచ్ఛగా బ్రతికేది
తల్లి కడుపులో మాత్రమే!”

ఈ స్త్రీ కవిత్వంలో కవిత్వ స్పృహలో
పించేఉండవచ్చు. అయినా... స్త్రీ జీవన
సమాజస్పృహతో చిత్రించారనటానికి
ఇంతకంటే సాక్ష్యం ఏంకావాలి...
కొల్లారి సరళమైన పదజాలంతో వచన
కవిత్వ సృష్టిజోగితే... కవిత్వంఎప్పుడూ
పాఠకులకు తోడుగానే నిలుస్తుంది!
పాఠకుల హృదయంలో... గంచలనాన్ని
రేపుతుంది.

0...0

రచయిత విమర్శకుడు. వచనమునకు స్పష్టత ప్రధానం" అందుకే "గద్యం కవీవాచికవం వదంతి" అన్నారు పెద్దలు. ఈవిధంగా వచనములోనూ, గద్యములోనూ చాలా హృద్యంగా రచనలు చేసిన ఆచార్య కృష్ణకుమారిగారు భావకవిత్వమును, విమర్శకత్వానికి రెంటికీ నిదర్శనముగా నిలుస్తారు. ఈవిధమైన ద్వంద్వపాత్రలతో సారస్వతజగత్తును చైతన్యం చేసినారు అనడంలో అతిశయోక్తి ఉండదేమో. అంతేగాక జానపద వాఙ్మయానికి ప్రత్యేకించి ఎంతో కృషిచేసి, దానియొక్క అభివృద్ధికి అహర్నిశలు కృషిచేసిన విదూషి.

తరతరాలుగా సరస్వతీ సమారాధన గావిస్తున్న కుటుంబాలలో కవులు, పండితులు పుట్టి ఆ కుటుంబములకు, కులాలకు వన్నెతేవటం ఆశ్చర్యకరమైన విషయం కాదు. కారణదేవి నాట్యం చేసిన ఇళ్ళలో ప్రీతి, స్థితి కూడా ఆలయ విన్యాసాలను అధ్యయనం చేసి ఆ విద్యామాతను మరింత సంతోషపెట్టే మాతృ గతుల ననుసరించటం కూడా అబ్బురపడవలసిన విషయం కాదు.

కవుల చరిత్ర తొలిపాఠిక కవుల కవులు లేదా కవయిత్రుల జీవిత విశేషాలను గురించి పూర్తిగా కాకపోయినా, కొంతైనా తెలుసుకోవల్సిన అవసరము ఎంతైనా ఉంది.

ఇంతకీ మనయొక్క ముఖ్య పూత్రధారి జీవిత విశేషాలు :

ఈ కళాబిచ్చు పూర్వార్థంలో మహావిధూషిగా వందేత ప్రళంసలందుకొన్న ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారు గుంటూరులో 1880 మార్చి 14 వ నాయని మల్లారావు హనుమాయమ్మగార్లకు దిక్కిన మొదటిబిడ్డ. ఆ దిక్కిన దానికి గుర్తుగా ఆమెను మస్తానమ్మ అని కల్లిదండ్రులేగాక, అందువులు కూడా పిలవడం పరిపాటి అయింది.

తండ్రి నాయని మల్లారావుగారు ఈ కళాబిచ్చు పూర్వార్థంలో మధురకవిగా, ఉత్త

రాంధ్రలో ప్రాథకవిగా ప్రఖ్యాతి వందుకొన్నారు. ఆయన ఎంత మహా కవి అంత సౌమ్యుడు. ఈ రెండు గుణాలు చాలామందికి తెలుసు. కట్టార సంయోజన రహస్యాల వెరిగిన ఆయన పాండిత్యం సన్నిహితులకే తెలుసు. వీటినన్నింటినీ వారసత్వంగా పొందటం ఆమె అదృష్టం. పైగా 'కన్యా విశ్రమ భోదన్యా' అను నానుడి సార్థకం చేసుకొన్నారు.

పాతకాల, కళాకాలంలో చదివేప్పుడు కృష్ణకుమారిగారు సాహిత్యవేత్త అవుతారని ఎవరూ అనుకొని యుండరు. ఆ మాటకొస్తే ఆమెకూడా ఊహించి యుండరు. 1948 లో వరసరావుపేట పురపాలకొన్నత పాతకాల వంచితలో ప్రచురించిన "నాడు-నేడు" అనే కవిత్వ గ్రంథవచనం చదివినవారు కొందరైనా ఈ విషయాన్ని పసిగట్టివుంటారు. ఇంజనీర్ డియేట్ తరువాత వైద్యకావ్రం చదవల్సిన కృష్ణకుమారిగారు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో 1948-51 మధ్యకాలంలో తెలుగుభాషా సాహిత్యంలో ఎం. ఏ. డిగ్రీకి సమానమైన బి. ఏ. అనర్కు చేశారు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములో ఉత్తమ దేశీకుల శిష్యురీకం ఈమెకు వట్టిన రెండో అదృష్టం. ఎంగళి లక్ష్మీకాంతం, కె. వి. ఆర్. వరసింహంగార్లు సాహిత్య సిద్ధాంత బోధ, గండికోటి సోమయాజి, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తిగార్లు భాషా సిద్ధాంత బోధ, దువ్వూరి వెంకటరమణకావ్రిగారి వ్యాకరణ శాస్త్రాధ్యయనం ఈమెలో సహజంగా ఉన్న ప్రతిభకు విహుముఖ విలసనం కల్గించాయి. ఓరుగంటి రామచంద్రయ్యగారి చరిత్ర పాఠాలు ఈమె చరిత్రవిజ్ఞానానికి నైకత్యాన్ని సమకూర్చాయి. ఈమెచేత ఆంధ్రుల కథను చెప్పిందాయి.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములో చదివే రోజుల్లోనే రెండు పదుల వయసు విండీ నిండక యుండే ఈమె సాహిత్య సృజన మొదలయింది. అప్పుడే తెలుగులో సాంప్రదాయక మార్గాల్లో కవిత రచన ప్రారంభించారు.

అప్పుడే జానపద గేయాలు నేకరించారు. భాషావ్యాసంగానికి అవసరమైన సమాచారం సంగ్రహం చేశారు. ఆయా రంగాల్లో ఆమె పరిశోధనానుభవం తరువాతకాలంలో ఆమె రచించిన భాషాసాహిత్యగ్రంథాల్లో, వ్యాసాల్లో సంపూర్ణంగా వికసించింది. తాను వేలుపెట్టిన ప్రతి రంగంలో మౌలిక పరిశోధన చేయడం ఈమె విశిష్టత.

ఆమె తన పాండిత్యాభివృద్ధి ప్రయత్నాల్లో ఎన్నో డిప్లొమాల, డిగ్రీలు పొందారు. వాటియొక్క వివరాలు చాలా ఉన్నాయి. చాలా విస్తృతంగా ఉన్నాయి. అయితే ఆమె విజ్ఞాన కృష్ణ తెలుగు సాహిత్యానికే పరిమితం కాదనీ, భాషాకావ్ర, జానపద విజ్ఞాన, సంస్కృత భాషాసాహిత్యాలకు విస్తరించినది తెలుసుకోవడం చాలా అవసరం.

కృష్ణకుమారిగారు వీటి అన్నింటిలోనూ సాధించినదేమిటి? దీనిగురించి స్థూలంగానూ చెప్పొచ్చు. సూక్ష్మంగానూ వివరించవచ్చు. మొదటి వద్దకి విషయపుష్టి ఉండదు. రెండవదానికి వ్యవధి చాలదు.

నాయని కృష్ణకుమారిగారు ఈ కళాబిచ్చంలో అత్యంత ప్రతిభావంతురాలైన కవయిత్రు. నన్నయ, తిక్కనల వారసత్వంతో, నాయని మల్లారావుగారి వారసత్వంవల్ల ఈమె కవిత్వానికి రచనాప్రేరేపక, భావసౌకుమార్యం అలా వదినాయి. సంప్రదాయ మార్గంలో రచించిన పద్య సంపుటి 'మానవ లీల'గా ఇప్పుడే సంకలితమయింది. గేయాలు ఇంకా సంకలితం కావాలి. 'అగ్నిపుత్ర', 'ఏం చెప్పను నేస్తం' అనే వదన కవితా సంపుటలు అచ్చయి అందుబాటులో ఉన్నాయి.

భాషాపరిశోధన, సాహిత్య పరిశీలన సరికొంటాయి అచ్చయినాయి. ఆంధ్రుల కథ, జానపద కథల, ఆయాథా (కథాసంపుటి) పునర్ముద్రణకు ఎదురుచూస్తున్నాయి. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తు. జానపద వాఙ్మయ పరిశోధనే ఒక ఎత్తు. మలుపు తిప్పిన ఆమె సిద్ధాంత వ్యాసం

‘తెలుగు జానపద కథలు’ మరో ఎత్తు. ఇంకా ఫలకలితం కావలసిన పరిశోధన వ్యాసాలు చాలా ఉన్నాయి.

కాశ్మీర్ దీపకళిక ఒక కొత్తరహా వచన కావ్యం. రాబోయే యాత్రాకావ్యాలకు ఇదో ఒరవడి. తవితాత్మక వచనం అనంత విన్యాసాలు పోయిన కావ్యం ఇది. గృహలక్ష్మి, స్వర్ణకంకణం, సాహిత్య అకాడమీవారి ఉత్తమ రచయిత్రి బహుళకృతి, తెలుగు విశ్వ విద్యాలయంవారి ఉత్తమ రచయిత్రి అవార్డు, మజిలీ నారాయణరెడ్డి పేరిట ఉత్తమ రచయిత్రి బహుమానాలు ఈమెను అందుకొని సార్థకమైనాయి.

నిర్వహించిన కొన్ని వదవులు :- ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాంధ్ర భాషాభివృద్ధి కమిషన్, పాఠ్యవిద్యాలయక సంపాదకత్వం, మహిళావిశ్వవిద్యాలయ కళాశాల తొలి ముఖ్యాధ్యాపకత వీరు నిర్వహించిన బాధ్యతలలో కొన్ని.

వదవీ విరమణ : మార్చి 1989.

లెక్కకందనన్ని విద్యావిషయక పథల్లో, పమావేశాల్లో పాల్గొన్నారు. ఉపన్యసింపారు. వక్ర సమర్పణ చేశారు. ప్రసార సాధనాల్లో ప్రసంగాలు చేసారు.

జానపద పరిశోధనను పదికాలాలపాటు ఎనిమిది దిక్కులా ప్రసరించగల శిష్య బృందాన్ని తయారుచేశారు. ఉత్తమ దేశీకులుగా తమ ఉపాధ్యాయవృత్తిని సార్థకం చేసుకున్నారు.

ఉత్తమ కవయిత్రిగా, రచయిత్రిగా, ఉపాధ్యాయురాలిగా, అభిలాంధ్ర భాషా, సాహిత్య సంస్కృతుల అధ్యయనాన్ని సుమారు నాలుగు దశాబ్దాలుగా సుసంపన్నం చేసిన, చేస్తూన్న మహావిదూషి- ఆచార్య నాయవి కృష్ణకుమారిగారు.

1-12-80 వ తేదీన జరిగిన కృష్ణకుమారి గారి పన్నాన సభలో (త్యాగరాయ గానసభ, హైదరాబాదు), వక్తలు జస్టిస్ ఆవుం సాంబ

3. మిథ్యా పవాదము

—శ్రీ క్రొవ్విటి రామం, వి.పి., వి.యల్. వి.యిడి..

1919వ సంవత్సరం జూన్ 7వ తేదీన నెల్లూరులో జరిగిన ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు అష్టమ వార్షికోత్సవ సభలో విద్వద్గ్రణ్థి శ్రీ వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు అధ్యక్ష పీఠం మంచి చేసిన ప్రసంగంలో అన్యూపదేశంగా శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగంవంతులు గారి భాషాపాటవాన్నే శంకిస్తూ వాగ్విజ్ఞులను సందించేరు. వీరేశలింగంవంతులుగారు పరమ పవించిన కొద్దిరోజులలోనే యీ పరిషత్తు మా వేళం జరిగింది. భాషాదేవికి విషం పెట్టి, ప్రాణ సంశయదశలోకి తెచ్చేరనే అభియోగాన్ని వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు వీరేశలింగం వంతులుగారిపై మోపేరు. అయితే యిదొక విచిత్రమైన అభియోగం. శాస్త్రిగారు ఎక్కడా వీరేశలింగం వంతులుగారి పేరు చెప్పలేదు. కాని, వారు నిరూపించిన దాషాంశాన్ని వీరేశలింగం వంతులుగారి రచనలతోనే గిడుగు

వారు శాస్త్రిగారు దోషభూయిష్టాలుగా పేర్కొన్న పదాలన్నీ వీరేశలింగం వంతులుగారి రచనల లోనే అని నిరూపించడమేకాక, అవి సాధువులే అని సమర్థించడంచేత, వేదంవారు వీరేశలింగం వంతులుగారిపై మోపిన నింద, నీలావనిందే ననిస్తే, అది ఒక మిథ్యాపవాద మనిస్తే తేలిపోయింది.

వేదంవారు ఎత్తిచూపిన దోషాలు ‘బాలర పాఠముల’లోవి కొన్ని, విద్యార్థుల తెలుగు పాఠముల (Text books for college classes) లో మరికొన్ని వున్నాయి. ‘జలగ, దవడ, జెండాకాలువ, మనుమడు అని మాటలు నేర్పినారు. జెలగ, దవుడ, జెండాకాలువ, మనుమడు అని వీనివలెనే యుచ్చరించుటకు సులువగు సాధు రూపములుండగా వీ యసాధురూపములనే.

శివరావు (మాణిరోకాయుక్త), ఆచార్య దేవుల వల్లి రామానుజరావు (ఆంధ్ర సారస్వత అధ్యక్షులు), ఆచార్య నవవీరిరావు (వి.సి., ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం), ఆచార్య సి. నారాయణరెడ్డి (వి.సి., తె.వి.), ఆచార్య బి.కృష్ణమూర్తి (వి.సి., హై.వి.), చేకూరి రామారావు (డీన్, ఉస్మానియా) తదితరులు ఆమె యొక్క వ్యక్తిత్వాన్ని వణికించడానికి ప్రయత్నించారు.

ర చ న లు :

1. ఆంధ్రుల కథ 2. మనము-మన పూర్వులు 3. గౌతమి (నవల), 4. అగ్ని పుత్రి (కవిత), 5. అయాథా (కథలసంపుటి), 6. ఏం చెప్పమనేస్తం, 7. కాశ్మీరదీపకళిక

(యాత్రా చరిత్ర), 8. పరిశీలన (వ్యాసాలు), 9. పరిశోధన (వ్యాసాలు), 10. తెలుగు జాన పదగేయ గాథలు (సిద్ధాంతవ్యాసం), 11. జాన పద గేయాలు - సాంఘిక చరిత్ర (వి. రామ రాజుతో కలిసి వ్రాసినది), 12. ఆంధ్రప్రదేశ్ జానపద విజ్ఞానం (ట్రాన్స్లేషన్), 13. తోరూ దత్ (ట్రాన్స్లేషన్).

ముద్రితాలు, లభ్యతలు అయిన పై రచనలే గాక ఇంకా చాలా రచనలు అముద్రితాలుగా ఉన్నాయి. ఆంధ్రదేశ రచయితలలో తల మాణిక్యమైనటువంటి ఆచార్య నాయవి కృష్ణకుమారిగారిని గురించి కొంతైనా తెలుసుకోవల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఉపయోగ కరముకూడాను.

నేర్చుట యవి మృత్యుకారిక గదా' అని వేదం వేంకటకాప్తిగారు దోషారోపణ చేసేరు.

మహాకవి తిక్కన భారతం కాంతివర్ణం రెండవ అశ్వాసంలో 989వ పద్యంలో 'జలగ' అని యతిస్థానంలో 'జలగ దిగిచినట్లు గొనగ జను నిల సొమ్మూర్' అని ప్రయోగించేడు. శబ్దరత్నాకరంలో 'జలగ' అనే ప్రయోగం వుంది. తిరువతి వేంకటకవులు దేవీభాగ వతంలో, 'జలగ శరీరముంటొదవి చయ్యన నెత్తురుక్రొలు భంగి' అని ప్రయోగించేరు. విజ్ఞానసర్వస్వంలో 'జలగలు' అనే ప్రయోగం వుంది. శబ్దరత్నాకరంలోను, తిక్కన భారతంలోను గల పదప్రయోగం అసాధు పదం మిథ్యాపదమే కదా :

జండా: కాప్తిగారు దీన్ని అవశబ్దమన్నారు. ఇది హిందీ 'రుండా' నుంచి తెనుగులోకి వచ్చింది. శబ్దరత్నాకరంలో జెండా, జండా, అనే రెండు రూపాలు వున్నాయి నైఋతీక మైన పదాన్ని అసాధుపదం సాహసమే.

వేదంవారు అసాధురూపమని భ్రమపడిన 'కాలవ' అనే రూపం 'కాలువ'లాగే ప్రయోగార్హమైనదే. 'కాలవ' అనే రూపం విజ్ఞాన సర్వస్వం 1382వ పుటలోను, బ్రౌను నిఘంటువులోను వుంది. లోకంలో యీ రెండు రూపాలు చెలామణిలో వున్నాయి.

ఇంక 'దవడ' సాధుత్వాసాధుత్వాలు నిర్ణయింపబడ్డాయి. ఆంధ్రభాషారణ్యం (II 143), లక్ష్మీ నారాయణీయం, ద్వీరూపకోశం అనే గ్రంథాలలో 'దవడ' అనే ప్రయోగం వుంది. తిరువతి వేంకటేశ్వరులు విక్రమాంకదేవ చరిత్రలో 'దవడ' అని ప్రయోగించేరు. సులభ వ్యాకరణంలో వావిలికొలనువారు 'కాలువులు. దవడలు' వీవియందు బుట్టిన యక్షరములు కాలవ్యములు అని అనుకాసించేరు. ఇది యిలాగ వుండగా 'ఆవులిండు' అనే పూర్వకవి ప్రయోగాన్ని ఏర్పరించి వేదంవారే 'ఆవలిండు' అని వ్రాసేరు. శ్రీ కాప్తిగారి

మతప్రకారం 'ఆవులిండు' లాగే 'ఆవలిండు' సాధుపయినప్పుడు ఎనోలక్ష ప్రకారం దవుడ లాగే దవడకూడా సాధునేకదా : ఇదిగాక దవడ అనే శబ్దం ప్రయోగార్హమైనదే అని పూర్వకవి ప్రయోగాలు ముఖపు చేస్తున్నాయి.

వేదంవారి 'లిస్టు'లో దోషభూయిష్టమైన చివరి పదం మనుమడు. మనుమడు సాధువు. మనమడు అసాధువు అంటారు కాప్తిగారు. రామరాజభూషణుడు వసుచరిత్రలో 5 అశ్వాసం, 98వ పద్యంలో 'భవ్య గుణమంజి మనమరాలి మానసమున మనమరాలి మనమరాలి వివాహ సంక్రమము జూడ అని మనమరాలు అనేపదాన్ని చమత్కరించేడు. పజ్జలవారు వసుచరిత్ర వ్యాఖ్యలో 'సద్యవహారగతము లగుటంజేసి యగ్రామ్యములును ప్రయోగార్హములు నను తలంపున రామరాజభూషణుడు ప్రయోగించి యుండునవి తోచుచున్నది.' అని యీ ప్రయోగాన్ని సమర్థించేరు. రామరాజభూషణునివంటి మహాకవి చేసిన ప్రయోగాన్ని వేదంవారు అసాధుపదం విద్వారం గానే వుంది. ఇదిగాక ఆంధ్రులచరిత్రలోను, పుడూరి నీతారామకాప్తిగారు వ్రాసిన ప్రశ్నోత్తర వ్యాకరణంలోను గోపీనాథ వేంకటకవీంద్రులు వ్రాసిన కృష్ణజన్మ ఖండమందు మూ మనమడు అనే ప్రయోగమే కనపడుతుంది. అందుచేత వారిని పొత్తములలో శ్రీ కాప్తిగారు పేర్కొన్న దోషాలు, దోషాలు కావని తేలిపోయింది.

బాగా, చాలా, కూర్పొని మొదలైన పదాలు కారేజీ క్లాసు పుస్తకాల నుంచి ఎత్తి చూసి అవి కుద్దమైన పదాలు కావని వేదం వారు దుయ్యబట్టేరు. 'బాగు' లేక బాగుగ అనేది సాధుప్రకృతి అనిన్నీ 'బాగా' అనేది గ్రామ్యమనిన్నీ ఎఫ్.ఎ. పరీక్షకు పఠవియైన నాటకంలోనే యీ అవశబ్దం గోచరమౌతున్న దనిన్నీ వేంకటరాయకాప్తిగారు అన్నారు. బాగా అనేది శిష్టజనసమ్మతమైన ప్రయోగం. ఇందులో ఉద్వారణ పౌలట్యం

వుంది. బాగరాజా, 'వాకాత్మజానికి బాగా తెలుసుమరా' అని తన కీర్తనలో తన అనేక పనుల రామచంద్రమూర్తికి వివేదించేడు. విజ్ఞానసర్వస్వం 1528వ పుటలో బాగుండును అని వుంది. వా. సుబ్బారావుగారి సులభ వ్యాకరణంలో 'ఏ తండ్రి బాగున్నాడు' అనే వాక్యాన్ని ఉదాహరణగా యిచ్చేడు.

'చాలా' అనే పదం తప్పు కాదు. లక్ష్మీ నారాయణీయంలోను, ద్వీరూపకోశంలోను దేశ్యనామార్థకోశంలోను వుంది. చాలన్ అనగా చాలినంత అనే అర్థం వుంది. అయితే 'అధికముగా' అనే అర్థం తెలియజేయడానికి 'చాలా' అవ్యయంగా సుమారు మూడువందల సంవత్సరాలనుంచి వాడుకలోకి వచ్చిందని గిడుగువారు చెప్పేరు. దీర్ఘంచేత అర్థవిశేషం ఏర్పడింది. చాలా అనే శబ్దాన్ని అధికముగా అనే అర్థంలో ఎందరో ప్రముఖ పండితులు ఉపయోగించేరు. మహాపండితులైన జయంతి రామయ్య పంతులుగారే ముక్తికేశ్వర శతకంలో చాలా లాభము గోరిన అని ప్రయోగించేరు. ఇందుమతీ పరిణయం, కవికర్ణ రసాయనం అనిరుద్ధచరిత్ర, విసవపురాణం, వాకిష్టరామాయణం వంటి యెన్నో గ్రంథాలలో 'చాలా' అనే ప్రయోగం వుంది. అందుచేత అది అవశబ్దం కాదు.

కూర్పొని, కూర్పొ, కూర్పొనెను వంటి పదాలు ప్రాచీన సాహిత్యంలో లేవు. వర్తమాన వ్యావహారిక భాషలో దేశమంతటా వున్నాయి. దాని కట్టమంచి రామలింగాశ్రి గారు అర్ధశాస్త్రం 150, 189, 203 పుటలలో 'కూర్పొని', 'కూర్పొనవచ్చును' అని వ్రాసేరు. నారసరాజు కాంతకవి వ్రాసిన కవిజన చకోర చంద్రోదయంలో కూర్పొని అనే ప్రయోగం అనేకచోట్ల వుంది. వెంకటగిరి మహారాజా వారి అస్థానకవిత్వరులు గోపీనాథ వేంకటకవిగారు, 'కాలువయి రత్నవీణమున కూర్పొని యుండగ' అని వ్రాసేరు. పానుగంటివారు

(తిరునామ 8వ శీతోలో)

4. ఆంధ్రుల చరిత్ర - సంస్కృతి

—డా॥ నందూరి వేంకటసత్య రామారావు

చరిత్ర అంటే ఏమిటి? రాజులు కాదుల జీవిత విశేషాలు, ఆయా కాలాల లోని రాజులు కావించిన యుద్ధాలు, వారు నాశనము కావించిన రాజ్యాలు, వారు శత్రురాజులతో కావించుకొన్న సంధులు మాత్రమే కాక ఉత్పత్తి సాధనాలో, వాని మూలంగా సామాజిక సంబంధాలలో వచ్చిన మార్పులను కాలక్రమంలో వివరించడమే చరిత్ర అని భావించవచ్చును.

ఒకప్పుడు చరిత్ర రచనమంటే రాజు కీడు చరిత్రమాత్రమే కాని నేడు చరిత్ర రచనాత్మక విపులీకరణమే సంస్కృతి చరిత్రకు బీజము కాగలిగింది. చరిత్ర రచనలో రాజకీయచరిత్ర, సంస్కృతి చరిత్ర జామ్మూ వారుమా అని భావించవచ్చును. మానవుని చిరకాల సంపాదిత విజ్ఞానమే మానవ సంస్కృతికి ప్రథమసోపానము గతానికి, వర్తమానానికి గల అన్యోన్య సంబంధాన్ని అర్థం చేసికొనే ప్రయత్నాన్ని పెంపొందించడమే చరిత్ర యొక్క ముఖ్య ధర్మం. చరిత్రలో భాగమే సంస్కృతి. సంస్కృతిలో అంతర్భాగమే భావ. చరిత్రలేని జాతికి సంస్కృతి ఉండదు. పువ్వుకూ తావికి ఉన్న సంబంధం చరిత్రకు సంస్కృతికి ఉంది, వాసునలేని పువ్వులుండవచ్చును కాని సంస్కృతిలేని జాతి చరిత్రఉండదు. ప్రజల ఆచారాలు, కట్టుబాట్లు - వారి జీతన విధానం మొదల కలిసి సంస్కృతిగా రూపొంది చరిత్రలో విడదీయలేనం, తగా కలిసిపోతాయి. కాబట్టి చరిత్ర

వెంట సంస్కృతి నీడలా వెన్నంటి ఉంటుంది.

కాబట్టి ఆంధ్రులు ఏయే కాలాలలో ఏ రాజకీయ బౌద్ధత్యాన్ని, సంస్కృతి సంపదను వారసత్వంగా పొందానో స్థూలంగా పరిశీలించటమే ఈ ప్రసంగ వ్యాసత్వం.

రాజకీయ చరిత్ర

ఆంధ్రుల ప్రస్తావన మొట్టమొదటగా వికీరేయ బ్రాహ్మణంలో కనిపిస్తుంది. తెలుగువారు మొట్టమొదటగా చెప్పుకోదగినవారు కాలవాహనులు. ఈ కాలవాహన వంశస్థుల విజృంభణం శ్రీమంథ కాలవాహనునితో ప్రారంభమైంది.

ఈ కాలవాహన సామ్రాజ్యాధిపతులు ఐహీనులు కావడంతో సామ్రాజ్య భాగాలు సామంత ప్రభువుల స్వాధీన మయ్యాయి. అటువంటి సమయంలో స్వతంత్రులైనవారు, ఇత్యోకులు, పల్లవుల ప్రతేకంతో ఇత్యోకులు జాతి రాజకీయ రంగం నుండి తిరోపాటులయ్యారు.

కాలవాహనుల పిదప వక్షిణాపథంలో సామ్రాజ్య నిర్మాణాన్ని కావించిన వారు పల్లవులు. మీ పాలనను తెలుగు నేలనుండి తొలగించ ప్రయత్నించిన వారు ఆనంద గోత్రులూ, విష్ణువండినులూ.

తరువాత తెలుగు కేళాన్ని పరిపాలించిన వారు బృహత్పలాయనులు, ఆనంద గోత్రులు. కాలంకానుసులు, విష్ణువండినులు, విష్ణువండినుల తరువాత వేంగిలో

కూర్పు చాళుక్యుల పరిపాలన ప్రారంభమైంది.

తెలుగు భావను ఆణింపి విశేష ప్రచారంతోకి తెచ్చి కూర్పుదిద్దినవాడు కూర్పుచాళుక్యులు. కూర్పుచాళుక్యుల పరిపాలనను మూడుప్రధాన ఘట్టాలుగా విభజించవచ్చును. మొదటిఘట్టంలో వేంగీ రాజ్యం ప్రకాంతతను అనుభవించింది. రెండో ఘట్టంలో నిరంతర సంగ్రామాలు వాడిన, వేడిన రుచి చూచింది. మూడో ఘట్టంలో చోళులతో నయంధ కాంధ వ్యతిరేక ఏర్పరచుకోవటం, ఒకరి కొకరు

(7వ పేజీ తరువాయి)

నర్మదా పురుకుత్రీయంలోను సారంగదర నాటకంలోను కూర్పుని మాత్రమేకాక, విలుచుని కూడా ఉపయోగించేరు.

సుమారు 72 సంవత్సరాల కిందట జరిగిన యీ సాహిత్య సమరం గురించి చర్చించవలసిన అవసరం ఏముందనే ప్రశ్న సహజంగా ఉత్పన్నమవుతుంది. శిష్టవ్యావహారిక భాష హిమాలయాగతి జాహ్నువీనవాహం లాగ ముందుకు సాగుతున్న యీ కాలంలో ప్రాచీన సాహిత్యజ్ఞానగలవారిని వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టవచ్చును. అయితే ఏ కొందరు ప్రాచీన సాహిత్య పరిశోధకులో, నాడు, ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తులో శ్రీ వేదం వేంకటరాయకాప్రిగారు చేసిన ప్రపంచగళను సమీక్షించినప్పుడు వారికి కలిగే కంకలకు యీ రచన లఘుసమాధానంగా ఉపపరిస్తుంది. ఈ రచనలో వివరించిన విషయాలన్నీ అధినవ వాగమళానమలైన గిడుగు వేంకటరామ మూర్తి వంతులుగారు రచించిన ఆంధ్ర పండితవిషక్కుల భాషాభేషము అనే గ్రంథంలోవే. మీ అందరితోపాటు యీ విషయ వివరణకు నేనుకూడా ఆయనకే ఋణపడి వున్నాను. పాకంమాత్రం నాదే.

— స్వస్తి —

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సహాయం చేసుకోవటం, చివరకు చాళుక్య, చోళ రాజ్యాలు కలిసి పోవటం జరిగింది. తూర్పుచాళుక్య వంశస్థాపకుడు కుబ్జ విష్ణువర్ధనుడు. ఈ వంశంలో జయ సింహవల్లభుడు, విజయాదిత్యుడు, మొదటిచాళుక్య భీమడు, యుద్ధమల్లుడు రాజరాజనరేంద్రుడు పేర్కొనదగిన వారు. రాజేంద్రుడు చోళసింహాసనాన్ని అధిష్టించటంతో చాళుక్యరాజ్యం, చోళ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమైంది. ఆంధ్రదేశంలోని మరికొన్ని భాగాల్ని బాణులు, నొలంబులు, వేములవాడ చాళుక్యులు, ముదిగొండ చాళుక్యులు పాలించారు.

ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ఒక ప్రముఖ ఘట్టాన్ని సృష్టించిన కాకతీయులు తెలుగుజాతికి ఒక వ్యక్తిత్వాన్ని కలిగించారు. కాకతీయ వంశంలో మొదటి ప్రభువు మొదటి వేతరాజు. ఈవంశంలో మొదటి ప్రోలరాజు, రెండవ వేతరాజు, రెండవ ప్రోలరాజు, రుద్రదేవుడు, గణపతిదేవుడు, రుద్రాంబ, ప్రతాపరుద్రుడు పేర్కొనదగినవారు. ప్రతాపరుద్రుని కాలంలోనే ముస్లిం సేనానులు కాకతీయ రాజ్యంపై దండెత్తారు. అనేక యుద్ధాలలో ముస్లింలను అరిచి ఓడించాడు. చిట్ట చివరకు వారి చేతిలో ఓడిపోయి బందీ అయ్యాడు. కాకతీయ సామ్రాజ్యం దీర్ఘ సామ్రాజ్యంలో భాగమైంది.

ప్రతాపరుద్రుని సేనాని గజసాహిజీ అన్నయి డెబ్బయిరెండు మంది సామంతి రాజులను సమీకరించి ఆంధ్రదేశంనుంచి ముస్లిం సైన్యాలను తరిమివేయడానికి ప్రయత్నించాడు. వీరు ముసునూరు ప్రోలయ నాయకుని నాయకుడుగా ఎన్నుకొన్నారు. వీరు ప్రోలయనాయకుని నాయకత్వంలో ముస్లిం సైన్యాలను ఆంధ్రదేశంనుంచి తరిమివేయడం ప్రోలయ నాయకుడు తీరాంధ్రపాలనను కాపాడు

నాయకునకు అప్పగించాడు. కాలగతిలో సామంతులందు అనైక్యత ఏర్పడింది. దీని వల్ల ముసునూరి నాయకులు ఓరుగల్లు లోను, పద్మనాయకులు రాచకొండ లోను, యాదవులు విజయనగరంలోను, రెడ్లు కొండవీడులోను, మంచికొండ నాయకులు కోరుకొండలోను, కొప్పల కుటుంబంవారు పికాపురంలోను పాలించారు. ఈ అల్లకల్లోల పరిస్థితులలోనే ముస్లిం సేనాధిపతులు కొందరు గుల్బర్గా రాజధానిగా బహమనీ రాజ్యాన్ని స్థాపించారు. ఈ రాజ్యస్థాపకుడు అల్లాఉద్దీన్ బహమన్ షా. తరువాత ఈబహమనీ రాజ్యం విడుదలై రాజ్యాలుగా అయ్యింది. వీనిలో గోల్కొండను పాలించినవారు కుదుబ్ షాహీవంశస్థులు. కాలక్రమంలో గోల్కొండ రాజ్యం మొగలాయి రాజ్యంలో ఒక 'సుబా' అయింది. దీనిలో కుదుబ్ షాహీల పరిపాలన ఆంతరించింది. ఔంగజేలు అనంతరం దక్షిణదేశపు సుబేదారుగా ఉన్న 'నిజామ్ - ఉల్ - మల్క్ అసఫ్ జా' స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకొన్నాడు. ఈతని రాజ్యం పూర్వపు గోల్కొండకు ప్రతిబింబం. తరువాత కాలంలో ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచివారి అధికార పోరాటంలో తెలుగుగడ్డ రెండుభాగాలై ఒకటి ఆంగ్లేయుల పాలనలో, మరోభాగం నైజాం పాలనలో ఉండటం జరిగింది. భారతీయులు జరిపిన స్వాతంత్ర్య పోరాటఫలితంగా, ఆంగ్లేయుల పాలనలోని భాగం 1947 ఆగస్టు 15 న స్వాతంత్ర్యము పొందింది. తెలంగాణా ప్రజల పోరాట ఫలితంగా నైజాం పాలన నుండి 1948 సెప్టెంబరు 13 న విముక్తి చెంది భారత యూనియన్ లో లీన్ మైంది. ఆంధ్రుల చిరకాల వాంఛితమైన సమైక్య ఆంధ్రప్రాంతము 1956 నవంబర్ 1 ఆంధ్రప్రదేశ్ గా అవతరించింది.

పరిపాలనా విధానం

ఆంధ్రదేశాన్ని పరిపాలించిన కాకతీయవాహనులు వారసత్వపు రాచరిక వ్యవస్థను గ్రహించారు. ఈవ్యవస్థలో రాజ్యాధికారం 'వలపురుష పరంపరాగతి'. వీరు సామ్రాజ్యాన్ని ఆహారాలుగా విభజించారు. ఉదాహరణకు పోషారావార, గోవర్ధనావార మొదలైనవి. ఆహారాలు కొన్ని గ్రామాలుగా విభజింపబడేవి. ఈగ్రామాధికారులను 'గామిక' 'గ్రామణి' అని వ్యవహరించినట్లు గాధాసప్తతి వలన తెలుస్తున్నది. అనాడు భరుకచ్చ, ప్రతిష్ఠానం, తిగర, నాసి, ధాన్యకటకం, విజయపురి మొదలైన నగరాలుండేవి. ఈనగరాలలో నిగమసభ లుండేవి. ఇవి నగరంలోని వాణిజ్య వ్యవహారాలను చూచేవి. ఇత్యాదులు మొదలైనవారు కాకతీయవాహనుల పరిపాలనా విధానాలనే అనుసరించారు. వీరి కాలంలో పన్నుల విధింపు తగవుల పరిష్కారానికి ప్రత్యేకంగా న్యాయనిర్వహణాధికారం గల వ్యవస్థ ఉండేది. అనాడు జరిమానా, దేశబహిష్కారం, మరణం మొదలైనవి క్రిలు.

పల్లవులు తమ రాజ్యాన్ని రాష్ట్రాలుగా, పథాలుగా విభజించారు. వీటికి అధికారులుగా రాజకుమారుల్ని నియమించేవారు.

తూర్పు చాళుక్యుల పాలనావ్యవస్థపై రాష్ట్రకూటులు, చోళుల ప్రభావం ప్రసరించింది. స్థానిక అవసరాలకు అనుగుణంగా మార్పులు జరిగాయి. ఈవ్యవస్థలో రాజ సర్వాధికారులు కలిగినవాడు. వీరి కాలంలో రాజ్యాన్ని "విషయం, కొట్టం"గా విభజించారు. వేగీరాజ్యంలో ముప్పైవిషయాలున్నట్లు కాసనాల వల్ల తెలుస్తుంది. రాజు పర్యవేక్షణలో ఉన్న కేంద్రంలో పాటు చిన్న చిన్న సామంతి

రాజ్యాలు కూడా ఉండేవి. ఎలమంచిలి పితాపురం మొదలైనవి. వీరి కాలంలో కులపంచాయతులు, గ్రామస్వామిస్థానాలతోపాటు మండలాధిపతులు ఏర్పరచిన స్వామిస్థానాలు స్వామివిచారణ కావించేవి. సాక్ష్యం లభించకపోతే దివ్యుల ద్వారా (Trial by ordeal) స్వామిని నిర్ణయించేవారు.

కాకతీయులు పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం దేశాన్ని 'నాడు'లుగా విభజించారు. ఈ నాడులను 'విషయం, మండలం' అనేవారు. పాకనాడు, కమ్మనాడు మొదలగునవి. తరువాత విభాగం 'స్థల' పింగళిస్థల, గంగాపురస్థల మొదలైనవి. ఈ 'స్థల' లనే కొన్నిచోట్ల 'నీరు', కొట్టం, వాడి అనేవారు. వీరు స్వామి నిర్ణయంతో సంప్రదాయాన్నే అనుసరించేవారు. ప్రత్యేక నేరాలను విచారించటానికి ధర్మాసనాలు, అష్టదశవర్ణాలవారి నేరాలను విచారించటానికి సమయ సభలుండేవి. తగాదాలను పరిష్కరించటంలో సహాయపడటానికి ప్రాడ్వివాకుడు ఉండేవాడు.

రెడ్డిరాజులకాలంలో నీమ ముఖ్యవిభాగం, ప్రతి నీమలోనూ నాయంకరాలుండేవి. నాడుస్థలం, గ్రామం అని విభజించినారు స్వామివ్యవస్థ ప్రాచీన పద్ధతిలోనే ఉండేది.

విజయనగర రాజులు సామ్రాజ్యాన్ని 'రాజ్యాలు'గా విభజించారు. ఈ రాజ్యాన్ని అనేక నీమలుగా విభజించారు. ఈ నీమలను స్థలాలుగా, స్థలాలను గ్రామాలుగా విభజించారు. స్వామి వ్యవస్థ సంప్రదాయపద్ధతిలోనే నడిచింది.

గోల్కొండ రాజ్యాన్ని ఆరు రాష్ట్రాలుగా విభజించారు. రాష్ట్రాన్ని 'తిరిఫ్' అంటారు. గోల్కొండ రాజ్యం మొగలాయి సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమైన

తరువాత స్కార్గురు, తురగణా అనే విభజన జరిగింది. గోల్కొండ సుల్తాన్ స్వయాధికారి. ఈయన తాను దేవుని ప్రతిరూపం అని భావించేవాడు. కాబట్టి ఈయనే కాసునకర్త, స్వామిధికారి, సర్వస్వస్వాధికారి కూడా. ఈయనకు 'కుల్లన్-ఇ-కింగామ్' అనే సలహాసంఘం ఉండేది. కుతుబ్ షాహీల కాలంలో దేశపాండే, రాణీదార్, దేశ్ ముఖ్ మిజాందార్, తిల్ కర్నీ, కుల్ కర్నీ మొదలైనవారు ఉండేవారు. గ్రామ పంచాయతులు గ్రామ పాలన చేసేవి. ఈ కాలంలో స్వామి విచారణకు కులసంఘాలు బ్రాహ్మణ సభలుండేవి. విచారణ సమయంలో సుల్తానుకు హిందూ ముస్లిం పండితుల సహాయం ఉండేది. ఇక ఆంగ్లేయుల కాలంనాటి పరిపాలనావ్యవస్థ, స్వామివిచారణపద్ధతి మిదిదితే.

మ త ము

కాలవాహనులకాలంలో ఆంధ్రదేశంలో జైన, బౌద్ధ మతాలు ప్రచారంలో ఉన్నాయి. వైదిక మతంలోని లోపాలను ఆధారం చేసికొని బౌద్ధ, జైన మతాలు ఏర్పడటంతో వైదికమతం తన పూర్వ వైధవాన్ని కోల్పోయింది. అటువంటి సమయంలో వైదిక మతాభిమానులైన కాలవాహనులు ఆ మతసంరక్షణకు పూనుకొన్నారు. కాలవాహనులలో మొదటి రాజు జైనమతాభిమాని. కాని తరువాత కాలంలో వైదికమతాభిమాని అయినాడు. కాలవాహన ప్రభువులు వైదికమతాభిమానులైనప్పటికీ బౌద్ధ మతస్థులకు దాసాలు చేసినట్లు తెలుస్తుంది. కాలవాహనుల అనంతర కాలంలో కూడ వైదిక, బౌద్ధ, జైన మతాలు అభివృద్ధి చెందాయి. కాని బౌద్ధసన్యాసుల వైదిక పరివం బౌద్ధుల పరిచానికి దారితీసింది. చివరకు ఈ మతం తిలుగుదేశంలో నామ

తూపాలు లేకుండా పోయింది. బౌద్ధ మతంలో వజ్రయానం అనే శ్రోత్రవిధానం ఏర్పడటంతో, తాంత్రికపూజలు, రహస్య క్రియాకలాపాలు ఇందులో చోటు చేసికొన్నాయి. తరువాత శక్తి పూజలు ప్రారంభమయ్యాయి. జైనమతం విఘ్నవందితులకాలం వరకు స్వామిలో ఉండి, వారి కాలంలోనే తన ప్రాధాన్యాన్ని పోగొట్టుకొంది. వైదికమతం తెలుగు నేలపై తన స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసికొంది.

తూర్పు చాళుక్యుల కాలంలో మత సంగం ఎన్నో మార్పులు జరిగాయి. క్రీ. శ. 5, 6 శతాబ్దాల అనంతరము బౌద్ధం తెలుగుగడ్డయిన అంతర్భాగమైంది. కాని జైనమతం నిలబడింది. తూర్పుచాళుక్య ప్రభువగు కుబ్జ విష్ణువర్ధనుని మహారాణి అమ్మలదేవి 'నిడుంబి వసివి' నిర్మించి దానికి ఒక గ్రామాన్ని దానం చేసింది. రెండవ అమ్మరాజు తన భార్య చామెకాంబ కోరికపై జైనులకు కలుచుబరు దానం చేశాడు. కాని క్రీ. శ. 8, 9 శతాబ్దాలలోని మతసంఘర్షణలవల్ల జైనమతం అడుగంటింది. దీనికితోడు చోళచాళుక్యులకు జరిగిన యుద్ధాలలో చోళులు ఆంధ్రదేశంలోని జైనక్షేత్రాలను నాశనం చేసినట్లు తెలుస్తుంది. ఈ సమయంలోనే జైవంలో కాలానుగుణ్య వంటి తీవ్రమతవాదులు ఏర్పడ్డారు. జైన మత నిర్మూలన చేసే శైవులనుండి జైనులను రక్షించటానికి ఆనాటి ప్రభువులు పూనుకోలేదు. జైనఆలయాలు, జైనవిగ్రహాలు ధ్వంసం అయ్యాయి. ఈవిధంగా జైనమతం ఆంధ్రదేశంలో క్షీణించింది. తూర్పుచాళుక్య ప్రభువులు వైదిక మతాభిమానులు. వీరిలో పరమభాగవతులు, పరమ మోహిశ్యరులూ ఉన్నారు. చాళుక్యులు, చోళులు జైవమతాన్ని అభిమానించే

వారు. వెలనాటి చోడులు వైష్ణవమతాన్ని అభిమానించేవారు.

కాకతీయుల కాలంలో వీరశైవం ఎక్కువగా వ్యాపించింది. గణపతిదేవుడు, రుద్రమంబుల కాలంలో శైవంలో కాలాముఖులు, పాశుపతులు, కాపాలికులు మొదలైనవారున్నట్లు త్రిపురాంతకం, మార్కాపురం కాసనాలవల్ల తెలుస్తుంది. కాకతీయులు శైవమతాభిమానులైనప్పటికీ వైష్ణవాన్నికూడా ఆదరించేవారు. నెల్లూరు, నందలూరు, తిరుపతి మొదలైనవి వైష్ణవక్షేత్రాలుగా ప్రసిద్ధికెక్కినవి. హరిహరులకు ఆభేదం కల్పించి వైదిక మతాన్ని ప్రచారం చేయాలనే తిలపు కొందరికి కలిగింది. తిక్కన ప్రభావం వల్ల గణపతి దేవచక్రవర్తి వైదిక మతాభిమాని అయ్యాడు.

రెడ్డి రాజుల కాలం నాటికి ముస్లిముల ప్రభావం ప్రబలింది. ఈ ప్రభావం నుంచి వైదిక మతాన్ని, సంస్కృతిని కాపాడాలనే దీక్ష ప్రభువులలో కలిగింది.

విజయనగర ప్రభువులు 'వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యులు' అయినప్పటికీ వీరు జైన, ఇస్లాం, క్రైస్తవ మతాలను కూడా పోషించారు. మతాన్నిటిని సమదృష్టితో చూచారు.

కుతుబ్ షాహీ ప్రభువులు ఇస్లాం మతాన్ని అభిమానించినప్పటికీ, ఎక్కువగా మతసహనాన్ని ప్రదర్శించినట్లు తెలుస్తుంది.

క క ట

శిల్పం:- కాతవాహనుల కాలంలో ఆంధ్రదేశం శిల్పకళానిలయం. కాతవాహనుల కాలానికి చెందిన శిల్పం శేవలం బౌద్ధనిర్మాణాలకు చెందినది. ఈ బౌద్ధ నిర్మాణాలలో ముఖ్యం స్థూపచైత్య విహారాలు. అమరావతి, జగ్గయ్యపేట, భట్టి

ప్రోలులోగల స్థూపాలు మిక్కిలి ప్రాచీనమైనవి. కాతవాహన సామ్రాజ్యానంతర కాలంలో బౌద్ధనిర్మాణాలు క్రమంగా తగ్గుతూ పట్టాయు. ఇత్యవ ప్రభువైన ఎహువల భాంతి మూలం కాలం నుండి దేవాలయ నిర్మాణం అధికం అయింది. తూర్పు చాళుక్య ప్రభువులు కొన్ని దేవాలయాలు నిర్మించారు. వీరి సామంతులు ఆలయాలు నిర్మించటమే కాకుండా బీర్లదేవాలయోద్ధరణ కార్యక్రమాలను చేపట్టేవారు. ఈ ఆలయాల నిర్మాణంలోని స్వతంత్ర శైలి తూర్పు చాళుక్యరీతిని స్పష్టపరుస్తుంది. పాలం పేటలోని రామప్పదేవాలయం, ఆలం పురం, ఆహోబిలం, కాశ్యేరం, మంధని దేవాలయాల శిల్పాలలో కాకతీయ శిల్పకళాపద్ధతి కనిపిస్తుంది. ఆనాటి దేవాలయాలు మందరశిల్ప విశ్వాసాలకు నిదర్శనాలు. విజయనగర రాజుల కాలంలో కొలాటనృత్యాలను గోడలమీద చిత్రించేవారు. ఎన్నో గజకాలము మహమ్మదీయ శిల్ప సంప్రదాయానుసారంగా నిర్మించారు. లేపాక్షి దేవాలయం విజయనగర శిల్పకళాప్రతిభకు నిదర్శనం. మహమ్మదీయ ప్రభువుల కాలంలో హిందూ మహమ్మదీయ వాస్తు విజ్ఞాన ధోరణులు సమ్మిళితం అయ్యాయి. గోల్కొండలో ముల్తాన్ కులీ నిర్మించిన భవనాలు హిందూ పర్షిన్ నిర్మాణరీతులను కలిపి ఉన్నాయి.

చిత్రలేఖనం:- కాతవాహనుల కాలంలో చిత్రలేఖనం వ్యాప్తిలో ఉన్నట్లు గాధాసప్తతివల్ల తెలుస్తుంది. ఆనాటి వారు గోడలమీద రామాయణ, భాగవతాది పురాణగాథలను చిత్రించుకొన్నట్లు గాధాసప్తతిలో ఉంది. కాకతీయుల కాలంలోని చిత్రలేఖన విధానం నాటి సాహిత్యం వల్ల తెలుస్తుంది. రెడ్డి రాజులకాలంలో కూడా గోడలమీద

చిత్రాలు లిఖించేవారు. ఆనాటి వారు బొమ్మను తూరికతో గీచేవారు. విజయనగర రాజుల కాలంనాటి చిత్రకళపై పోర్చుగీసు చిత్రకళా ప్రభావం కనిపిస్తుంది. గోల్కొండ సుల్తానుల కాలంనాటి చిత్రకళలో హిందూ పారశీక సంప్రదాయ సమ్మేళనం కనిపిస్తుంది. కొంతవరకు పాశ్చాత్య సంప్రదాయ ప్రభావం కూడా కనిపిస్తుంది.

నృత్యం, సంగీతం:- తూర్పు చాళుక్యుల కాలంలో దేవాలయాలలో దేవదాసీలు ఉండేవారు. వీరు తలితకళలను అభ్యసించేవారు. ఆలయాలు, రాజాస్థానాలు నృత్యసంగీతాలను పోషించేవి. గురగ విజయాదిత్యుడు గాంధర్వవిద్యా వికారద చెల్లవ్వకు అత్తరి గ్రామంలో మోక్షం ఇచ్చాడు. నృత్యవార్యగోష్ఠులు సాగేవని చోళోలులోని ఒక శిల్పం ద్వారా తెలుస్తుంది. వీణ, పిల్లనగ్రోవి, మృదంగం వంటి వాద్యాలు ఆనాటి శిల్పాలలో కనిపిస్తున్నాయి. కాకతీయుల కాలంలో కూడ వాద్య సంగీత గోష్ఠులు సాగేవి. మొరజ, అవజ, కావళి, వీర మద్దల, మద్దల మొదలైన వాద్యవిశేషాలుండేవని నాటిసాహిత్యం వల్ల తెలుస్తుంది. గోల్కొండ ప్రభువుల కాలంలో కొలువులలోను, దేవాలయాలలోను, వివాహాని సమయాలలోను నృత్యప్రదర్శనలు జరిగేవి. మాచివూడి భాగవతులు నాటకప్రదర్శనంలో పేరు పొందారు.

సాహిత్యం :- తూర్పుచాళుక్య ప్రభువులు తెలుగుసాహితీ వికాసానికి ఎంతగానో కృషిచేశారు. రాజరాజనరేంద్రుని కాలంలో భారతాంధీకరిణ ప్రారంభమైనది. కాకతీయులకాలంలో పూర్తి కావించబడినది. కొంతభాగం రెడ్డిరాజుల కాలంలో పూర్తి అయింది. తూర్పు చాళుక్యయుగం నుండి నేటివరకు సం

స్కృతాంగ, పారశీక కావ్యవాదములే కాక ప్రబంధము, శతకము, నవల, కథానిక వంటి ఎన్నో ప్రక్రియలలో తెలుగుసాహిత్యం అభివృద్ధి చెందింది.

వేషధారణ:- నాటి స్త్రీ పురుషుల వేషధారణ నాటి శిల్పాలలోను, సాహిత్యంలోను కనిపిస్తుంది. నాటివారు అలంకరణ ప్రియులు, చెవులకు కమ్మలు, కంకానికి హారాలను మోచేతుల వరకు కంకణాలను, పాదాలకు అందలను ధరించే వారు. వీరు కేకాలంకరణలో చాలా శ్రద్ధ వహించేవారు. కొందరు స్త్రీలు జాట్లను చుట్టగా చుట్టుకొని లేదా జడను వేసి కొని లేదా ప్రక్కలకు జాట్లను ముడివేసి కొని కొవ్వలాగా అలంకరించుకొనే వారు. పురుషులు తలపాగను లేక శిరోభూషణాలను ధరించేవాడు. ఆకాలంలో పూర్తి అలంకృతాలైన తలపాగాలు కూడా ఉండేవి. తెలుగుకావ్యాలలో నాటి వారి వేషధారణను గూర్చి చక్కగా వర్ణింపబడినది.

ఆచార వ్యవహారాలు:- తెలుగుదేశం లోని ఆచార వ్యవహారాలు నాటి కాస నాల వల్ల, సాహిత్యంవల్ల మనకు తెలుస్తున్నాయి. సంఘంలో వెలివేయటం, నూర్య చంద్ర గ్రహణ సమయాల్లో దానం చేయటం. ఆబోతుకు అచ్చవేసి వడలటం, వీరతాంబులమివ్వటం, ప్రమాణాలు చేయటం, ప్రయాణసమయాలలో శకునం చూడటం వంటి ఎన్నో ఆచారాలుండేవి. ఋణపత్రాలను వ్రాసి ఋణాలను తీసికోవటం, ఆ పత్రాలపై సాక్షులు సంతకాలు చేయటం వ్యవహారంలో ఉండేది.

పండుగలు:- తెలుగువారి జీవన విధానంలో పండుగలు ఎంతో ప్రాధాన్యాన్ని సంతరించు కొన్నాయి. తెలుగువారు ఏడాది పొడుగునా ఏదో ఒక పండుగ ఉగాది, శ్రీరామనవమి, జన్మాష్టమి,

5. వ్యాధ గీత

డా॥ నందుల గోపాలకృష్ణమూర్తి

క. వేదములకు నభిల స్మృతి

వాదములకు బహుపురాణ

వర్ణంబులకున్

వాదైన చోటులను దా

మూల ధర్మర్థ కామమోక్షనీతికిన్.

భారతమునకు పంచమ వేద మను ప్రఖ్యాతి వచ్చుటకు కారణము తిక్కన మహాకవి సముచితముగ ప్రస్తుతించెను. వ్యాసమహర్షి అల్లారుమొద్యుగ పెంచుకొన్న వాఙ్మయోద్యానమున భారతము పారి జాతము. మౌనవారికి చతుర్విధ పురుషార్థములను పరస్పర వైరుధ్యము కలుగకుండ సాధించు సుపాయము కొంత సమ్యక్తముగ నుపదేశించుమహాకావ్యము అంద్ర మహాభారతము. ఆధునిక కాలమున మౌన వులందఱు బుట్టలు బ్రద్దలు కొట్టుకొను సమస్యలకు సర్వజన సమ్మతమైన పరిష్కారము భారతము నూచించుచున్నది. గాంధీమహాత్ముడు భారతమునకు ప్రాణ సారములైన సత్యము, అహింసలను సాధనములుగ చేసికొని రాజనీతిలో నీతిని మేళ

వినాయక చవితి, దసరా, దీపావళి, సంక్రాంతి, మహాశివరాత్రి, నాగుల చవితి చేసికొంటారు. ఈ పండుగలు పబ్బాలు తెలుగువారి సంస్కృతి ప్రతీకలు.

ఇది సంక్షిప్తంగా తెలుగువారి చరిత్ర, సంస్కృతి.

ఆకాశవాణి ప్రసంగము - విశాఖపట్టణము 18-12-1989.

వించి భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము సముపార్జించిన సంగతి జగద్విరమ.

ఈనాడు ప్రపంచమున ఆకాంతి, రక్తపాతము, హింసకు కారణము మౌన వుని స్వార్థపరత్వము. ఈ విశ్వమును ఆదులు రాలని వూలువాడని వసంతరామ ముగ రూపొందించుటకు సాహిత్యమే ఉత్తమ సాధనము. శ్రీకృష్ణపరమార్థ, నిష్కామకర్మయోగియైన అర్జునునకు భగవద్గీతామృతమును కర్ణి చెను. ధర్మవ్యాధుని కథలో ఒక కిరాతుడు బ్రాహ్మణునకు భగవద్గీతలోని సారము నుపదేశించెను వృత్తి ఏదైనను, సత్వైత్తము కలిగిన వ్యక్తియే పూజనీయుడు, జితేంద్రియుడు, సత్యవాదియు, స్వధర్మ నిర్వహణదక్షుడు, మాతాపితృ భక్తుడు మన ధర్మవ్యాధుడు. వేదము చదివినను, కామక్రోధములకు బానిసయైనవాడు, క్రత్న దైవము అగు శిలిదండ్రులను గాలికి వదిలిపెట్టిన బ్రాహ్మణుడు కాశికుడు. ధర్మవ్యాధుని ఉపదేశము వ్యధగీతగ పరిమళించుచున్నది.

కాశికుడను బ్రాహ్మణుడు ఒక చెట్టు క్రింద కూర్చుని యుండగా కొక్కర రెట్టవేయటచే ఆతని కోపాగ్నికి ఆ కొక్కర బలియైనది.

అంత మధ్యాహ్నముగుటచే, ఆకలిచే పీడితుడై సమీపగ్రామమున పతివ్రత ఇంటికేగి భిక్షయడిగెను. అదేసమయమున ఆ పతివ్రతభర్త గ్రామాంతరము వెళ్ళి అలసిపోసివచ్చెను. ఆ గృహిణి భర్తకు పరిచర్యచేసి, బ్రాహ్మణునకు భిక్షవేయటకు వచ్చెను. ఆ అవమానమునకు కాశికుడు ప్రళయ కాయద్రుడై ఇంటి ముంగిటకు వచ్చిన అతిధికంఠే భర్త 'ఎక్కచా?' అని గద్దించెను? ఆ పతివ్రత దివ్యదష్టిచే కాశికుని వృత్తాంత మరసి వినయమధురముగ, ఇంతక్రిత మీ బ్రాహ్మ

మనని కోపమునకునోయలేని కొక్కర మర
 డింనినదని, త్రోధమోహములను జయం
 చిన వ్యక్తియే బ్రాహ్మణ గౌరవము
 పొందునని మెత్తగ మంకలించి, మిథిలా
 శ్రమనకు పెడలి, ధర్మవ్యాధుని
 సేవించి ధర్మనూత్నము గ్రహింపుమని
 హితోపదేశముచేసెను. ధర్మవ్యాధుడు,
 కాశికుని నిమిత్తముగ చేసి కొని చేసిన
 ధర్మోపదేశము అధునిక యుగమున కుప
 యోక్తము. మానవుడు తనకు అభ్యుపైస
 ఉద్యోగమునకు త్రికరణకుద్ధిగ న్యాయము
 చేయవలెను. వృత్తినిబట్టి వ్యక్తిని గౌర
 వించరాదు. వృత్తము (నడువడి) గౌరవా
 గ్నము. అన్ని పాపములకంటె త్రోధలోభ
 ములు, నరక ద్వారములు. ఈరెండు బలహీ
 నతలను జయించినవాడు పరమధార్మికుడు.
 నేడు సంక్లిష్టమైన యుగములో మానవు
 నకు, అధర్మము ధర్మమువలె, గడ్డికప్పిన
 నూయివలె గోచరించుచున్నది. అందుచే
 మహాపురుషుల నడువడి మార్గదర్శకము.
 ఆయినచో శిష్టులను గుర్తించుట ఎట్లు?
 ఇది చిక్చక్రప్రశ్న. దానము, సత్యము, తపము,
 యజ్ఞము, ఋణాత్వము, కామలోభవర్జ
 నము, గురుజన కుకూష, అత్రోధము,
 సంయోగము, అధ్యయన నిరతి, దాంబి
 కము లేకపోవుట, దైన్యము లేకపోవుట,
 నాస్తికగోష్ఠి లేకపోవుట, భూతదియ,
 ఈ గుణబాహుళ్య మున్నవారు శిష్టులు.
 ధర్మములు త్రివిధములు. (1) వేదవిహిత
 ములు (2) కాస్త్రవిహితములు (3) శిష్ట
 చరితములు. వేదచోదితములు, కాస్త్ర
 విహితములు సామాన్యములకు అందుబా
 టులో నుండవు. శిష్టులగు శ్రీరామ, ధర్మ
 జాల ఛరిత్ర అనుసరణీయము.

అ హింస

ఇది హింస, ఇది అహింస అని నిర్దే
 శించి చెప్పుట చాల కష్టము. హరిటడు,

వైశుణ్యముతో భూమిని దున్నునపుడు,
 ఆతని నాగలి కట్టునకు అనేక ప్రాణులు
 చచ్చిపోవుట లేదా? మనము త్రాగునీటిలో,
 పీల్చు గాలిలో అనేక ప్రాణులు చచ్చి
 పోవుట లేదా? మానవుడు హింస
 చేయుట జరుగుతున్నదని భావించినచో
 జీవయాత్ర ప్రతిక్షణము ఒక అడుగునను
 ముందుకు సాగునా? ఉత్తమ ధర్మాచరణ
 ములో ఒకింత హింస జరిగినను అది
 హింస కాదు. వైద్యుడు రోగియొక్క
 దుష్టాంగము ఖండించి శేషాంగము రక్షిం
 చుట కూడ హింస అగునా?

సత్యము

దీనికి భారతకారుడు చక్రని వ్యాఖ్యా
 నము చేసెను. భూతహితమే సత్యము.
 ఒక రోగి, పుట్టెడు రోగముతో వచ్చి
 వైద్యుని ఆశ్రయించినపుడు, ఆ రోగికి
 తాను బ్రతుకు ఆక కలదా? అని దైన్య
 ముగ ప్రశ్నించెను. అపుడు వైద్యుడు
 అసత్యమైనను పలికి, ఆ రోగికి ఆకాకిరణ
 ముదయింప చేయుట ధర్మము కాదా?
 ధర్మనూత్నము అతిగవానమైనది.

కర్మ మహత్వము

కర్మఫలమును ఆత్మను గుణముగ త్రిపు
 కొనుట మన చేతిలో లేదు. ధర్మచిత్తులు
 చేయు కార్యములు ఎందుకో ఫలించుట
 లేదు. ప్రాణులు, దుష్టులు అల్పప్రయ
 త్నముచేతనే విశేష ఫలమును పొందు
 చున్నారు. పురుషుడు కర్మాధీనుడు కాక
 పోయినచో, అపదలు, వ్యాధులను, మర
 ణమును ఏల నివారించుకొనుటలేదు?
 మానవుడు విషయజ్ఞానమునకు మూలమైన
 మనసును స్వాధీనము చేసికొనవలెను.
 ఇంద్రియములందైన పురుషుడు గాఢ
 రాగంబున కరగును. రాగము కలన
 లోభము తిరమగును. లోభికి దయ, దాక్షి
 ã్యము లుండవు. సమద్ధతవృత్తితో పాప

నేటి స్థితి

శ్రీ గౌరీభట్ల రఘురామశర్మ అవధాని

సీ॥ హత్యలు వృష్టించి హనియింతురొకచోట
 కక్షలతో కి తిక్కటి వచ్చి
 కులమతంబులు రేచ్చి గొట్టియు నొకచోట
 కొంపలుగూల్చి గగోలుదెచ్చి
 రాజకీయముచేత రాజ్యంబు లొకచోట
 పొసగక పొగనెగల్ పుట్టుకొచ్చి
 దొంగతనము మానభంగంబు లొకచోట
 వికటాటహాసంబు నేర్చి హెచ్చి

గీ॥ ధరణి దట్టలగ బ దు జరిగుచుండె
 పౌరజీవనస్థితియు దేజారుగాగ
 దిక్కుదోచని నేతలు దిక్కుమనగ
 దిగులుగావుండి మన భరతదేశ జనని.

చ॥ భరతప్రదేశ మిద్ది బహుభాషల సంగమ
 సారమిద్ది ను
 స్థిరతకు శీలసంపదకు జీవనదీ
 సుగమముగన్ నిరం
 తరమున నంత స్నేహఫలదాయక
 మమ్యి విశిష్టమై నుం
 దర ధరహాసభారతికి దాసుడనై
 ప్రణమిల్లుచుండెదన్.

—0—

కార్యములకు ఒడిగట్టును. అట్టివాడు
 పెద్దవాడు చెప్పినను వినడు. కుజనుల దెస
 ప్రీతి కలుగును. ఇట్టి వ్యక్తికి త్రికరణము
 లకు పొంతన ముండదు. సర్వభూతములం
 దున్న పరమేశ్వర సుందర్యము చేయ
 వలెను. ధర్మవ్యాధుడు, ఇత విజ్ఞానో
 న్నతి పొందుటకు కారణము స్వధర్మా
 చరణము, జననీ జనక సమారాధనము,
 సర్వేశ్వరార్పణ బుద్ధికో కర్మాచరణము
 చేయుటచే కలిగినదని విన్నవించెను.

పిమ్మట ఆత్మ నిశ్శయ్యము, పరమ
 బ్రహ్మము పొందు విధ ముపదేశించెను.
 ఈ చిన్నకథలో మహామనీషియైన వ్యాస
 మహర్షి పూరితములో నూత్రమువలె
 భగవద్గీతా మృతమును అనుసంధించెను.

0—0

విజయనగరం : గురజాడ స్మారక శిల్ప కేంద్ర గ్రంథాలయంలో స్థానిక సాహితీ మిత్ర సమాఖ్య విజయభావన 28-8-1990 మంగళవారం సాయంత్రం “విజ్ఞాన వీచికలు” కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించింది.

విజయనగరానికి చెందిన హ్యూమన్ అబ్జర్వర్ మరీయ ‘మెరిట్’ అసోసియేషన్ అధ్యక్షుడు అయిన డా॥ పి. భాస్కరరావు ప్రధాన వక్తగా పాల్గొని ‘మానవ జీవనిర్మాణ నిర్మాతం’ అనే విషయంపై సోదాహరణ ప్రసంగం చేసాడు.

మానవ దేహంలో ప్రత్యేకంగా అభివృద్ధి చెందిన ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థతో బలీయమైన విభేదనం వుందని తన పరిశీలనా ఫలితముల ద్వారా శాస్త్రయుక్తంగా ఈ విషయాన్ని ఋజువుపరచగలనని డాక్టర్ భాస్కరరావు చెప్పగా, ఈ వ్యక్త్యాసాన్ని శాస్త్రజ్ఞులు సామాన్య ప్రజానీకానికి అవగాహన అయ్యే రీతిలో వివరిస్తే అది మానవాళి మనుగడకు ఎంతో వుపయోగకరంగా వుంటుందని సూచించారు.

పురుషుని దేహమందలి కుడి ఎడమ వ్యవభాసించి విరుదల కాబడిన కుక్రకణాల మధ్య బలీయమైన భేదం వుంటుందని, అలాగే స్త్రీ కుడి, ఎడమ అండములమధ్య బలీయమైన భేదం వున్నట్లు డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. స్త్రీ కుడిఅండము పరిధీకరణం చెందటంవలన ఉత్పన్నమైన శిశువునకు స్త్రీ హార్మోనులైన ‘ఈస్ట్రోజన్’, ‘ప్రోజెస్టెరెన్’ అధికకాతంలో ఉంటాయని, ఎడమ అండం పరిధీకరణం పొందటంవలన ఉత్పన్నమైన శిశువుల్లో ‘టెస్టోస్టెరెన్’ అంటే మగలక్షణములను సంతరించే హార్మోనులు అభివృద్ధి చెందుతాయని తన మానవ ప్రత్యక్ష పరిశీలనాపద్ధతిలో ప్రయోగత్మక ‘మానవజీవ నిర్మాణ నిర్మాతం’ వలన ఋజువు చేయగలనని డా॥ భాస్కరరావు అన్నారు.

ప్రపంచ జనాభాలో అధికకాతం కుడి అండ నిర్మాణక్రమానికి చెందినవారని, ఈ నిర్మాణక్రమం పరిధీకరణంలో పాల్గొనే అండంపై ఆధారపడి వుంటుందని తన పరిశీలనా ఫలితములద్వారా వెల్లడైనట్లు డాక్టర్ భాస్కరరావు వివరించాడు. అంతేగాక స్త్రీలను పాజిటివ్ బాడీలుగాను, పురుషులను నెగిటివ్ బాడీలుగాను అభివర్ణించటానికి వారిలో గల అంతర్గతమైన విద్యుదావేశాలే కారణమని ఆయన అన్నారు.

సాధారణంగా ఒక అండం పరిధీకృతం కావాలంటే తల్లినుండి పాజిటివ్ ఆవేశంతో కూడిన అండం, తండ్రి నుండి విరుదలైన నెగిటివ్ ఆవేశంతో జతకూడాలనీ, అందువల్లనే నేటి మానవాళి మనుగడ సాధ్యమైందనీ తన ప్రయోగపూర్వకమైన పరిశీలనను భవంతో డా॥ భాస్కరరావు ధృవీకరించారు.

6. విజ్ఞాన వీచికలు

శ్రీ ఆచార్య భావన్

ఇంతవరకు అభివృద్ధి చెందిన ఆధునిక వైద్య విజ్ఞానశాస్త్రానికి ఈ మానవ ప్రత్యక్ష పరిశీలనా పద్ధతి (Method of Direct Human Observation) జోడించినట్లయితే వైద్యరంగంలో నేటికీ వెలుగుచూడని, ప్రశ్నార్థకంగా మిగిలిన ఎన్నో భయంకర వ్యాధుల ఉనికిని అవలీలగా గుర్తించగలమని డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు.

తన పరిశీలనాఫలితముల వలన మానవ ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థవలన విరుదలైన అండములు, కుక్రకణాలు అర్జిత లక్షణములతో పాటు విద్యుదావేశములనుకూడా కలిగివుంటాయనీ, ఈ విద్యుదావేశాలే జీవనిర్మాణంలో ముఖ్యపాత్ర వహిస్తాయనీ డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. ఈ ఆవేశాలు క్రమేణా

శరీరంనుండి విరుదల కావటంవలన శరీరాల రకరకాల వ్యాధులకు అలవాటైపోవటం ఆయన తన పరిశీలనలో గమనించినట్లు వివరించారు. అంతేగాక జీవులు ఈ పాజిటివ్, నెగిటివ్ విద్యుదావేశాలను స్వయంప్రతిపత్తి ద్వారా సంగ్రహించుకునే స్థితిలోవుంటేగానీ ప్రత్యుత్పత్తి దశకు చేరుకోలేవని డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. పాక్షికమైన విద్యుదావేశ విదళనము శరీరమును తాత్కాలిక రుగ్మతలకు గురిచేస్తుందనీ, ఒకవేళ ఈ విద్యుదావేశాలు శరీరంలో బలహీనమై క్రమేణా క్షీణ దశలో వుంటే ఆ జీవ భయంకరమైన, దీర్ఘమైన వ్యాధులకు అలవాటై కృంగి, కృశించి మృత్యువాత పడటం జరుగుతుందని డా॥ భాస్కరరావు వివరించారు.

అంతేగాక పురుషుని కుడివృషణం నుండి విరుదలైన వీర్యకణంలో ‘Y’ క్రోమోజోము మాత్రమే అర్జితలక్షణములతోపాటు ఈ విద్యుదావేశమును కలిగి ప్రత్యుత్పత్తి చర్యలో పాల్గొనే సామర్థ్యమును కలిగివుంటుందనీ, అందువలన ఉత్పన్నమైనటువంటి శిశువు మగవాడేగా వుంటాడనీ, అవిధంగానే ఎడమ వృషణమునందలి ప్రత్యుత్పత్తి దశలో నున్న కణం విభజన పొందటంవలన ఉత్పన్నమైన నాలుగు నిల్లకణములలో ఒకే ఒక్క కణం ఈ విద్యుదావేశాన్ని సంతరించుకుని ప్రత్యుత్పత్తి చర్య జరిపేందుకు శక్తి కలిగి వుంటుందని డా॥ భాస్కరరావు వివరించారు.

ఈ విద్యుదావేశాలు చర్యలో పాల్గొనే అండములతో క్షీణదశలో నున్నట్లయితే ఎటువంటి అనతాలను ఉత్పన్నమైన శిశువుల్లో కలిగిస్తాయో అందుకు ఉదాహరణ : నిల్లకణాల్లో మూట్టాడటం, మెల్లకన్ను, పేరుగుదల లేకపోవటం (మానసికంగా కూడా), అక్షవ్యస్తమైన ప్రవర్తన మొదలైనవాటిని డా॥ భాస్కరరావు వేర్కొన్నారు. స్త్రీ గర్భాశయం నుండి విలీనమై విద్యుదావేశాలుగల శిశువులను ఉత్పత్తి చేయటంవలన, స్త్రీ గర్భాశయం

విద్యుదావేగరీత్యా అంతరాయం చెరిగిపోయిన గర్భాశయానికి సంబంధించిన రకరకాల 'కేన్సర్' వ్యాధులు అభివృద్ధి చెందుతున్నాయని; నెలలుపింటి కూడా కనీసము రేక అమ్మిస్తున్న శిశువులు, ప్రియలో తగిన వ్యవధి లేకుండా అధికంగా కనకదే రక్తస్రావాలు, ఇంకా ఎన్నో రకాలైన వ్యాధులు ఈ విద్యుదావేగం అంతరాయంపల్లనే ఏర్పడుతున్నాయని, నేటి ప్రపంచాన్ని భయకంపితం చేస్తున్నటువంటి 'ఎయిడ్స్' (HIV వైరస్) లాంటి వ్యాధులు కరీరంతో ఈ విద్యుదావేగాలు వూర్తిగా కుష్కించిపోవటం వలన ఉత్పన్నమవుతున్నాయని; వ్యాధి నిరోధక వ్యవస్థకు ఈ విద్యుదావేగంతో అవినాభావ సంబంధం వున్నట్లు తన ప్రత్యక్ష పరిశీలనా పద్ధతులవలన తమగొన్నట్లు దాని భాస్కర రావు చెప్పారు.

కేవలం సాహిత్యవేత్తలేక వైద్యశాస్త్ర వేత్తలకూడా పలువురు హాజరయిన ఈ సభ విజ్ఞానదాయకంగా కొనసాగింది. శ్రోతల సందేహాలకు దాని భాస్కరరావు శాస్త్రీయమైన సమాధానా లిచ్చి వారిని సంతృప్తిపరచటం గమనించదగిన విశేషం.

రష్యా, జర్మనీ, పారిస్ మొదలైన విదేశాలలో వున్నటువంటి జీవశాస్త్ర పరిశోధనా కేంద్రాలనుండి తనకు పలువురు వచ్చిందని, అయినా తాను మన దేశంలోనే వుండి పరిశోధనలు జరిపి 'మానవ జీవనిర్మాణ సిద్ధాంతం'ను విరివిగా ప్రచారం చేయాలనుకుంటున్నట్లు పట్టుల హర్షదానాలమధ్య దాని భాస్కరరావు వెల్లడించారు.

విజయనగరం-మహారాజ హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్ మెడికల్ మావరించేదెంద దాని వి. రామారావు ఈ సభకు అత్యంత వహించారు. జగత్తు ధర్మాలను పరిశోధించే చేపిదే శాస్త్రం (Science) అని చెప్పుట, జీవనిర్మాణం మానవునికే పరిమితం కాక పోయినప్పటికీ, ప్రాణిజోతి కలకలకి తల

మానకమైనది 'మానవజన్మ' అని దాని రామారావు అభివర్ణించారు. మానవజీవము 'కణము'తో ప్రారంభమయిందని; బాక్టీరియా, వైరస్లు కణముకన్నా సూక్ష్మమైనవని ఆయన వివరించారు. జీవప్రసారంకోసం ప్రకృతి విరివిగా సాధన సంపత్తిని ఏర్పరచుతుందని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. వంశపారంపర్యంగా వచ్చే వ్యాధులను ఆయన వివరిస్తూ, తల్లివలన మగశిశువుకి వ్యాధులు సంక్రమిస్తాయని, ఆయన పేర్కొన్నాడు. మానవ జీవనిర్మాణ సిద్ధాంతంలో దాని భాస్కరరావు ప్రతిపాదించిన కొన్ని అంశాలను దాని రామారావు అభినందిస్తూనే, కొన్ని అంశాలు తన దృష్టిలో శాస్త్రసమ్మతమైనవి కావని విమర్శించారు. దాని భాస్కరరావు తన పరిశోధనలను శాస్త్రసమ్మతంగా కొనసాగింది, నమాజానికి ఉపయోగపడే విధంగా పరిశాలను సాధించటానికి కృషి చేయాలని దాని రామారావు కోరారు.

పాలకొండకు చెందిన సంస్కృత పండితులు శ్రీ సి. టి. జి. వి. రంగాచార్యులు ఇటీవల రదిచి, భారత భారతి ప్రచురణగా వెలువరించిన 'మన మహర్షులు - ఆధునిక విజ్ఞానము' అనే గ్రంథాన్ని విజయభావన కార్యదర్శి శ్రీ కె. మార్కండేయులు తన సమీక్షద్వారా పరిచయం గావించారు. గత శతాబ్దిగా మానవుని విజ్ఞానం పెరిగిపోయింది. మన మహర్షులు అందించిన సదాచారాలను నిరసింపటం జరుగుతున్నదని, దీనివల్ల తరతరాల జాతి నిర్వీర్యం కాగలదని, విజ్ఞానం వారు దీన్ని అరికట్టాలని, ఆ వుద్దేశ్యంతోనే శ్రీ అచార్యులు ఈ గ్రంథాన్ని రచించినట్లు శ్రీ మార్కండేయులు తన సమీక్షలో విజయించారు. ప్రస్తుత సమాధాన పూర్వకంగా తర్రు సందేశా నిమిత్తం చేస్తున్నట్లు సాగిన ఈ గ్రంథరచన అకర్షణీయంగా వుందని శ్రీ మార్కండేయులు అభివర్ణించారు. గ్రంథ రచయిత శ్రీ సి. టి. జి. వి. రంగాచార్యులు

సభలో పాల్గొని ఉదయకరీతని సంస్థకు కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు.

ఈ సభకు ముఖ్యఅతిథిగా విచ్చేసిన ప్రేమ పమాజం కార్యదర్శి శ్రీ ఎల్. కె. జైన్ విజయభావన సంస్థను, ప్రధాన వక్త దాని భాస్కరరావును అభినందించి; శాంతి, పూజనీయత, మొమెంటోలతో ఆయనను ఘనంగా సన్మానించారు. ఈ సభలో పాల్గొన్న అతిథులందరికీ శ్రీ జైన్ సంస్థ తరపున మొమెంటోలను అందజేశారు.

విజయభావన పహాయకార్యదర్శి శ్రీ పంతుల దక్షిణమూర్తి ప్రసాద్ ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు ప్రధాన కార్యదర్శి దాని ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం చెప్పి, అతిథుల పరిచయం గావించారు. కార్యదర్శి శ్రీ సి. వి. యల్. సుబ్బారావు సందేశాలు చదివారు. కోకాదికారి శ్రీ గంటి మురళీధర్ వందన సమర్పణతో సభ విజయవంతంగా ముగిసింది.

గత 40 సంవత్సరములుగా తెలుగు, హిందీ గైడ్లలో ఉత్తముమూలవిగా ప్రసిద్ధి కెక్కిన "ఫైవ్ పండిట్స్" గైడ్స్ చదవండి! చదివించండి!!

B. V. & CO.,
6-4-24, Tyagaraja Nagar,
RAJAHMUNDRY-583 101.

7. ఆదిభట్ల పట్టాబిరామయ్యగారి అమరుకం ర స జ్ఞ భూ మి క

—జాతీయాచార్య యస్వీ జోగరావు

ఆదిభట్ల అనేసరికి నాకు శ్రీ వారా యణదాసుగారే స్ఫురిస్తారు. వారికి వీరే మవుతారో తెలియదుగాని ఇరువురికి ఒక చుట్టరికం మాత్రం వుంది. శృంగార సర్వజ్ఞ బిరుదాభిరాముడైన ఆయనవలె ఈయనకూడ శృంగార పట్టాభిరాముడే. చమత్కారచతురుడే, పద్యం పకడ్డం దుగా నడపగల కవితా కళానుభవ హృదయుడే.

శృంగారోరసరాజ యన్ననడి

ప్రాచీనమ్మ శాస్త్రీయ మా
భంగిన్ మెచ్చరు సుంత యాధునిక లీ
వాసిన్ వితర్కించియున్
శృంగారాభృత కావ్యమా యమరుకం
చే దెన్ గావించెదన్
రంగారన్, గొనుడంకి తమ్ము గనువారల్
కుర్చిన పాత్రమున్

ఎంత గడుసురి యీకైస! అంకిత మెవరి కిచ్చినట్లు? ఒక వంక తన కృతి పతి శ్రీసంపత్కుమారుని ముందుగానే చెప్పే మరి యీ మాట కర్థ మేమిటి? రసరాజమైన శృంగారాన్ని కనువారల్ అంటే పొందువారను, అంటే అనుభవించే యోగ్యులిగలవారు. వారందరికీ గూడ ఇది అంకిత మన్నమాట. పాపం మిగతావారి సంగ తేమిటి?

శృంగారం రసరాజమెలాగైంది? అది కాదు ఆసలు సంగతి-సృష్టిమూలనూత్రం ప్రధాన ప్రాతిపదికగా గలది శృంగారం. అందుకే శృంగార ఏవ ఎవోరస:

అని సాగదీశాడు శృంగార ప్రకాశకర్త ఆచార్యభోజదేవుడు. అంతేకాదా శృంగారం సర్వప్రాణి హృదయ గోచరమైనది. కావ్యాత్మయైన వ్యంగ్యవైభవానికి కడ మరసాలన్న మిన్నగా ఆశ్రియభూమి యైనది. సంగీతం వలె ఆపాతమధుర మైనది. సద్యోహృద్యం, సహృదయ నైకద్యమూఅయినది. అనుభవైక వేద్యము, వ్లాదైకమయము. అవశ్యపరతంత్రము, విరితి వేద్యాంతరము మొదలైన బ్రహ్మ నందలక్షణాలను గుర్తొన్నట్టి ప్రౌఢి పృథ్వీబువున ప్రగల్భించిన భగవదంశ మే సౌందర్యం. ఆ సౌందర్యస్వాదం శృంగారానికి కీర్నుచా అనుభవవేళ తదభావ వేళ గూడ అంతరంగ మంతటినీ అర్థలు పట్టి అక్రమించి వుండేది. భిన్నదేశో త్పన్నములూ భిన్నకాలోత్పన్నములూ అయిన సర్వకావ్యాల్లోనూ ఉత్తమోత్తమంగా పరిగణింపబడేవల్లా అంతో యంతో శృంగార స్ఫుర్య లేవండా నుండదు. అంటే ఏమన్న మాట? ఉత్తమ కావ్యలక్షణాల్లో శృంగారపుటానికి యొకటన్నమాట. అందుకే శృంగార ఏవ మధురః పరప్రహ్లాదనో రసః అని. శృంగారీచత్కవిః కావ్యజాతం రసమయం జగత్ అని ఆనందవర్ధనుని వక్కణ. ఆ మహానుభావుడే గాని ఒక కావ్యం ప్రాసి వుంటేనా అమరుకం బాబులా వుండేది, కాదంటినీ కళాపూర్ణోదయాన్ని మించి పోయివుండేది. అసలూక రసజగత్తే అవ తరించి వుండేది.

అలాగని అమరుకం తక్కువేమీ తిన లేదు. శృంగారశైల్యాపి వేసిన వలవాలకు రంగస్థలమది. ఏ శ్లోకాని కాశ్లోకం పూర్వాపరసంబంధనిరపేక్షమైనస్వయం ప్రతిపత్తికలిగివున్న ఒక్కొక్క శ్లోకం లో ఒక మహారసవత్తర సన్నివేశం కొండ మద్దమందు కొంచెమై యుండదా అన్నట్లు పరిగ్గురిస్తుంది ఆ వెలుక ప్లాష్ బ్లాక్ టెక్నిక్ లో భావుకుడైనపాఠకు డొక కథ అల్లుకోవడానికి కావలసినంత అవకాశం వుంటుంది. అమరుక వేరేకశ్లోకః ప్రబంధక్కుతాయలే అనే ఆభాగకానికి అర్థం అదేమరి!

అతివికాలమైన అంతఃపురంగం అమర కుడనే నాహారాజా తనపేరు నేతీబీరకాయ కాగా ననవిల్తుని బాగా ఉద్ధస్తున్న నడి వయస్సులోనే హఠాత్తుగా పరమపదించగా ఉభయభారతీ వేది పుణ్యమా యని అపరిచితైకమైన కామకాస్త్రంలో పూర్ణప్రజ్ఞామి కానడం కోసం తన పర కాయ ప్రవేశం తప్పావేసి ఆదిశంకరుడే అమరుకుడై కోటలో పాగావేసి అంతః పురమంతటినీ అనుకొని చక్కగా సాగు చేసి ఆ అనుభవంతో ఈ కావ్యం చేప్పే డని ఒక ప్రాచీనకాలపు ప్రతీతేవుంది. అది కట్టుకథ అని కొట్టివారేద్దామను కున్నా ఒకటి మాత్రం అనుభవం వెంట బట్టి కొటికి పడగత్తిం రసికుండు రాసి వుండాలి కాని ఆ కావ్యం ఉత్త ఉహా గానంతో ఎవడో అల్లాటప్పయ్యరాసింది కాదు. ఒక్కోనారేమనిపిస్తుందంటే పేరిగాడు ప్రతాపరుద్రుడైతే వాడి మాటం ఎలాచలామణిఅయిందో అసలు పుట్టు సన్యాసి అయిన శంకరుడే సుసారి అయ్యేసరికి ఆ వికాలాంతఃపురిలో అలా విజృంభించి వుంటాడేమో! ఏమయితే నేం కావ్యంలో శృంగార పరాశక్తి విశ్వరూపం ప్రదర్శించింది. అందుకే ఈ కావ్యాన్ని (తరువాయి 17వ కేజీలో)

8. తాళ్ళపాక తిమ్మక్క “సుభద్రా కళ్యాణం”

—శ్రీ డి. వి. శ్రవణ్ కుమార్, M.A.[Ph.D.],

తాళ్ళపాక వంశ విఖ్యాతికి మూలపురుషుడు, పదకవితా పితామహుడైన తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుని ఇద్దరు భార్యలలో పెద్దభార్య తిమ్మక్క, రెండవ భార్య అక్కాంబ. అన్నమయ్య, తిమ్మక్కలకు నరసింగన్న జన్మించాడు. అక్కాంబకు పెదతిరుమలాచార్యుడు, నరసయ్యంబ, తిరుమలాంబ జన్మించారు. తాళ్ళపాక తిమ్మక్క విద్యుషీమణి అనీ, కవయిత్రి అనీ, ఆమెచే రచించబడిన ‘సుభద్రా కళ్యాణము’ అను మంజరీ ద్వీపద కృతి వలన చెప్పవచ్చును. ఇది గేయచ్ఛందము.

‘సుభద్రా కళ్యాణం’ ఏరీ పుటలుగల రచన. దీని కర్తృత్వ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. దీన్ని 1950సం॥లో తిరుపతి ప్రాచ్యపరిశోధన సంస్థవారు ప్రచురించారు. దీనికి సంబంధించిన తాళ్ళపరమప్రతిని కీ॥శే॥ వేటూరి ప్రభాకర కాశ్మీగారు సేకరించి, ఈ గ్రంథకర్త తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుని భార్య తిమ్మక్క అని చెప్పారు. శ్రీయుతులు పింగళి లక్ష్మీకాంతం, దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని, నిడదవోలు వేంకటరావు, తిరుమల రామచంద్ర, తిమ్మావజ్ఞుల శోడండరామయ్య, చాగంటి శేషయ్య, ఆరుద్ర, శ్రీమతి బాణగిరి రాజమ్మ తదితరులు వేటూరి వారి అభిప్రాయాన్ని బలపరిచారు.

కాని సుప్రసిద్ధ రచయిత, సాహితీ విమర్శకులైన తాపీ ధర్మారావు మాత్రం ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ కర్తృత్వ విషయంలో వేటూరి వారి అభిప్రాయంతో విభే

దించారు. ఇది తిమ్మక్క రచన కాదనీ, అందుకు తాపీ ధర్మారావు కొన్ని కారణాల్ని చూపినారు. కాని తాపీగారు చూపిన కారణాలు నిరాధారమని తేల్చి, ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ని తాళ్ళపాక తిమ్మక్క రాసిందని ‘తాళ్ళపాక కవుల సాహిత్య సేవ’ అనే పి.హెచ్. డి. గ్రంథంలో డా॥ అద్దేపల్లి విద్యానతిగారు నిరూపించారు.

తెలుగు కవితా ఉద్భావనలో కవితా పుష్పాలలో కావ్యసౌరభాలు గుభాళింప చేసిన కవయిత్తులలో మనకు తెలిసినంతలో ఈ తాళ్ళపాక తిమ్మక్కయే మొదటి తెలుగు కవయిత్రి అని చెప్పవచ్చును. ముల్ల, మద్దులని, తరిగొండ వేంకటాంబ ప్రభృతులు తిమ్మక్క తరువాతి వారైనని చెప్పవచ్చు. అందువల్ల తొలి తెలుగు కవయిత్రి యైన ఈ తిమ్మక్క తన మెట్టినింటి వారైన తాళ్ళపాక వంశానికి కవితాప్రళస్తిని, కీర్తిని, అందజేసిందని చెప్పవచ్చు.

ఈ ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ అను లఘు కృతిని తాళ్ళపాక తిమ్మక్క మంజరీ ద్వీపదశ్లోకచ్ఛందమున రచించింది. ఈ కృతి ఎవరికి ఆంకతం చేసిందో తెలియడం లేదు. కథారంభంలోనే గ్రంథం ప్రారంభించబడి ఉంది. తిమ్మక్కయే గ్రంథాంతమున ‘అవనిలో తాళ్ళపాకాన్నయ్యగారి, తరుణి తిమ్మక చెప్పే దాను సుభద్రా కళ్యాణ మరు పాట కడు మంచి తేటపలుకుల నీ పాట పాడినా విన్న శ్రీహరి వారికి చేరువైయ్యుండు’ నని ఈ గేయకృతిని గురించి చెప్పింది.

మంజరీ ద్వీపద :

మంజరీ ద్వీపదవలెనే పాదమున మూడు ఇంద్రగణములు, ఒక నూర్య గణము ఉండును. యతి నియమము ఉంది. కాని ద్వీపదలోవలె ప్రాసనియమము ఇందులో లేదు. ‘వలదు ప్రాసంబడు, వరుస మంజరికి’ అని లాక్షణికులు మంజరియందు ప్రాసనియమాన్ని నిషేధించారు. మంజరి

(16వ శేజీ తరువాయి)

ఇప్పటికే ఎందరో అనువాదం చేశారు, ఈయన చేసుకున్నాడు, మల్లా యీ అనువాద మెందుకు అని ప్రశ్నిస్తే రాఘవేశ్వరు చారిత్రిము నెండఱెన్ని గతులన్ వాక్రచ్చినం గాలదే? మఱలనిదేల రాయాయణం బన్నిచో ఈ ప్రపంచక మెల్ల నెల్ల శేళ (చేసిన సం॥ సౌరమే సేయుచున్నది) తనదైన యనుభూతి తనదిగాన అన్నదే సమోధానం. ఇది గర్భాదానం లాటి మౌటకాదు. అసలు శబ్దం గర్భాదానం కదచేసిన అనువాదం సరిగా ససిగా చేశాడా లేదా అనేదే ప్రశ్న. ప్రతిపద్యంలో మిన్నేటి పసిండినెత్తమ్మి చివురుటావనంబొదివిని పారజాతింపు కొన్ననలా మూలభావాన్ని ఉచితముట్టుగా మూటకడుతూ సంస్కృతిప్రేరికే ధీటుగా తెలుగు కలుకుబడిని వెలియస్తూ, రసానుకూలమైన శైలిలో తాళ్ళాన్ని పరిధి విస్తూ తున్నట్లుడైన పట్టాభిరాముడు రాజ్యం చేసినట్లు చేశాడీయన.

తిగినంత అనుభవం వుందో లేదోగాని తాద్యమైన కావ్యం తనకు తానే నిర్మించ లేదా అనేటంత నిపుణుని రచనలోను, బంధురప్రజ్ఞ భాషలోను, సేవశం భావుకతలోనూ అంటే కావలసిన సజ్జ పుష్కలంగా వుండి యీయనకు. ఒక స్వతంత్రకృతి విరచిస్తే చూడాలని ముచ్చటగా వుంది.

....—....

యందు ఏచరణాని కాచరణం విచ్చు కొన్న రక్కలవలె విడివడి విస్తృతమై భావకునును సుగంధాల్ని వెదజల్లుచుండును. అందువల్లే మంజరి అనే పేరు దీనికి సార్థకమైందని చెప్పవచ్చు.

ఇతివృత్తం :

సుభద్ర, అర్జునుల పరిణయమే ఇందలి ఇతివృత్తం. ఇందులోని కథ నన్నయగారి భారత కథారచనమైన అధికంగా అనువర్తిస్తున్నదని చెప్పవచ్చు. కొన్ని కల్పనలు కూడా గలవు.

ద్రౌపది పరిణయానంతరం పాండవులు ఇంద్రప్రస్థమున ఉండుట, ద్రౌపది ధర్మరాజు శయ్యాగృహమున ఉండగా అర్జునుడు అక్కడికి ప్రవేశించిన తప్పిదమునకు, నారదుని వచనానుసారము అర్జునుడు తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళుట, తీర్థయాత్రలలో ఉల్లాచిని, చిత్రాంగదను పరిణయమొడుట, బలరామ కృష్ణులు రైవతకాద్రి సున్న సమయమున కపట యతి రూపమున శ్రీకృష్ణుని అనుమతితో సుభద్రను వివాహమొడుట మొదలుగాగల్గిన భారత కథా విషయములు ఈ కృతియందు ఇతివృత్తముగా స్వీకరించబడియున్నవి.

పాత్ర చిత్రణము :

తాళ్లపాక తిమ్మక్క పాత్రచిత్రణ శ్లాఘనీయం. ఉదాహరణకు ఓ గెండు ఘట్టాలు - కపట యతి చేసిన చేష్టలకు ఆశ్చర్యపడి సుభద్ర శ్రీకృష్ణునితో, 'ఎక్కడి యతి వరుండితడు, వోయన్న చూడ సంయమిగాని చూట కాడితడు, అని వల్కెను. అప్పుడు కృష్ణుడామెకు బుజ్జగించి, యతిని చూసి, 'ఇచ్చట చెప్పిన యింతి సుభద్ర యచ్చట రామునితో నలిగి చెప్పినను యీ ద్వారకాపురి యిందుండ బోదు, ఏమి యీ తొందర పనులని' గేలిచేసి, మందలించి వచ్చి, ఇకపై అతడట్టి పనులు చేయడని ఆమెకు ఓదార్చెను. చెల్లెలగు సుభద్రను, 'అమ్మ

రాముద్దుల గుమ్మరా వేగ కొమ్మరా నవ కంపు బొమ్మ రావమ్మ, మాత్యాల సర మరా ముద్దరాలారా చిత్తజా బాణిమా చెలియ రావమ్మ' అని కృష్ణుడు బుజ్జగించినవిధము శ్రీహృదయాన్నిరిగి వర్ణించి నట్లున్నది.

సుభద్ర తన మేనత్త కొడుకులను గురించి యతివేషమున ఉన్న అర్జునుని ప్రశ్నించి, అతని మనసులోని అభిప్రాయం తెలుసుకొనగోరు సందర్భమున, కపటముని, 'కొమలి యిద్దరము గోకర్ణ మందు కూడియే యుంటిమి, కొన్నాళ్ళు లచట, అతనికి నాకును అరమరలేదు, అతనికి నాకైక్యమతివరో వినవె. నీ రూపు నీరేఖ నీ చక్కదనము నామోటు దలపోసి వివకుడై యుండు, విడురేయి పగలు కంటికి కూర్చులేదు.' - అని తన యునికిని చెప్పకుండా చమత్కరించిన తీరు అర్జునుని పాత్రపోషణా చాతుర్యమునకు నిదర్శనము.

వర్ణనములు :

సుభద్రా కళ్యాణము నందలి వర్ణనలు సుందరమైనవి. ఇందు సుభద్ర అలంకార వర్ణనము ప్రశంసనీయం. 'కస్తూరి నలుగిడి, గొజ్జగిసిట తాన మోడి, ఉమ్మెత్తపువు వలె నుడిసిన మడతగట్టి, పయ్యెడ కొంగు జార విడిచి, కరులు దువ్వి, కొప్పు ఇంచుక జాటముడిచి, విరులు తురిమి, గుమ్మడి గింజ నామము తీర్చి, చెవుల తాటంక ములు చేర్చి, పుంజాతదండ దాపున నేవ శము రంజిల్లు బన్న సరము క్రీడింతు, అన్ని సొమ్ములకు వన్నె వెట్టునట్లు, 'మూడు వేల్ వెలసేయు ముక్కల బెట్టి' వెడలిన సుభద్రయొక్క అలంకార రచన శ్రీల కభియానపాత్రము.

అర్జునుని వర్ణన :

'ఎగు భుజంబులవాడు మృగరాజ నమము నడచి పుచ్చుకొను నెన్నడుము గలవాడు గరగరనివాడు చక్కనివాడు నతడు

గొప్ప కన్నులవాడుకోదండ నుగిసి జాంకంబులౌ బాహులమరినవాడు వెన్నున మచ్చగల విభవంబువాడు బవిరి గడ్డము వాడు పన్నిదంబిడిన వెన్నుబగడ మల వెసనాడవచ్చు చిగురొత్తు చంద్రిక చెలగు పాదములు' (పుట 34) గల అర్జునుని తిమ్మక్క వర్ణించిన విధం, తరువాతి వాడైన చేమకూర వేంకటకవి, కొన్ని కథాంశములతోపాటు పైవర్ణనమును కూడ తన 'విజయవిలాసము' నందు పొందు పరచు కొన్నాడు.

'ఎగు భుజంబులవాడు మృగరాజ

మధ్యంబు

బుడికి పుచ్చుకొను నెన్నడుము వాడు గొప్ప కన్నులవాడుకోదండ నుగిసి జాంకంబులైన ముంతేరుల మడువాడు బవిరి గడ్డమువాడు పన్నిదంబిడి రాగ వచ్చు నిందపు వెన్ను మచ్చవాడు. గరగరనివాడు నవ్వు మొగంబువాడు చూడగలవాడు మేలైన సొబగువాడు వాని మేనత్త కొడుకు కావలయు నాకు నర్జునుండు పరాక్రమిపార్జునుండు' (విజయవిలాసము-2-164 ప.)

అలంకారాలు :

ఉదా:- రూపలంకారం:-

చనవిచ్చినాడని - సకియరో నీవు పలుమోటలకు నెట్లు - పొలుకడవద్దు పొలగ నమ్మగరాదు - పుడవుల నెత్తుడు పలురీతి గృష్ణ సర్పమ్ములై యుండు.

ఇందు పురుషులు కృష్ణగర్వముగ వర్ణించబడ్డారు. సుభద్రా కళ్యాణముందు ఇంకా అనేక అలంకారాలు గలవు.

వైవిధ్యంగా తాళ్లపాక తిమ్మక్క 'సుభద్రా కళ్యాణము'ను కృతించుచు లఘువుగనూ, గుణాకృతి యందు నురువు గనూ రచించి అంధ్రవాహిత్యమున మరువలేని స్థానాన్ని పొందగలిగింది.

(*)

9. జ్వాలాతోరణం - అక్షరజ్యోతి ప్రకాశం

—డా॥ కాళముడిపి బాలసుబ్బయ్య, M.A., Ph.D.,

సాత్త్విక ప్రకంపనను (Bodily reaction), గగుర్పాటును కలిగించేది అంటే వెన్నులో అదురు పుట్టింది వెంట్రుకలు నిక్కపొడుచుకునేట్లు చేయగలిగిందేదీ, మునిగళ్ళపై నిలిచి వినోదంగా ఉత్కంఠ కలిగిందేదీ 'మంచి కవిత్వం' అని ఈనాడు చాలామంది భావిస్తున్నారు. అర్థాన్ని విచారించకుండా కేవలం పదాల కూర్పువల్లనే పళ్ళు జలదరింపజేయగల్గడం కవిత్వంలో సాధించిన సంగీతం అని నేడు గొప్ప విమర్శకులూ, మేధావులూ అనేవాళ్ళు కూడా చెప్తూ దాన్ని వట్టి పొడిమాటలతోనే సమర్థిస్తున్నారు.

'రాబాదుల రెక్కల చప్పుడు
పయోధర ప్రచండ ఘోషం

ఝుంఝానిల షడ్భావం'- వివి తట్టుకోగల చావ వుంటే ఈ పుస్తకం తెరవండి. అంటూ చెలం యోగ్యతాపత్రంలో పేర్కొన్నాడు. కానీ ఆ ఘోషభావాల సార్థక్యాన్ని చెప్పలేదు.

శ్రీశ్రీ కవిత్వాన్ని వట్టిగా విని ఆనందించాల్సిందే కానీ అందులోప అర్థాలను, భావాలను, అన్వయాను విచారించరాదు. అది భాషలకు, భాషలకు, అన్వయాలకు అందదు (అంటే డాంట్లో అటువంటివేమీ లేవని వారి భావమేమో; భావం లేనిది కవిత్వం ఎట్లా అవుతుందో; శ్రీశ్రీ ఏ పదాన్ని ఎందుకు వాడాడో చూడకూడదు. ఒకవేళ ఆయన వాడిన పదానికి అర్థం తెలియకపోతే, దాన్ని అట్లానే సర్దుకోవాలి కానీ నిమింబువు లలో దాని అర్థాన్ని చూడకూడదు) అట్లా చేస్తే ఆ మహాకవికి ద్రోహం చేసినట్లే అవుతుందనే సాహిత్యంలో దాక్కరేట్లు సాధించిన మిత్రులను, వ్యక్తులను నే నెరుగుదును.

నిజానికి సాహిత్య ప్రయోజనం పళ్ళు జలదరింపజేయడమే అని భావించే పక్షంలో ఈ గగుర్పాటును కలిగించడానికి సాహిత్యమే అవసరం కావక్కరలేదు. ఇళ్ళలో చిన్న పిల్లలు తలుపుల నందుల దాగుడుమూత లాటలు అడతారు. అప్పుడు అజాగ్రత్తగా వచ్చినవాణ్ణి తలుపు వెనుక వారు హతాత్తుగా 'భో' అని అరిచి బెదిరిస్తాడు. దాంతో వచ్చిన వానికి పళ్ళు జలదరించి, బెదురు కలుగుతుంది. ఒక్కోసారి మూర్ఛకూడా రావచ్చు. అంతమాత్రంతో 'భో' అన్నది ఉత్తమ కవిత్వమై కూర్చోదుకదా.

నిర్గుణరూపంగా భావంలో మనసులో కలిగే ఏ తీవ్ర ప్రతిస్పందనకైనా సగుణ రూపంగా దర్శన మిచ్చేది సాత్త్విక భావం. సత్త్వం అంటే శరీరం. మనోభావ ప్రభావం శరీరంపై పడటం అనివార్యమైన విషయం. శరీరానికి అది నిసర్గ దర్శనం. కనబడని మనసుకు కలిగిన తీవ్రభావాన్ని కన్నీళ్ళు దర్శింపజేస్తాయి. 'నవ్వినా ఏడ్చినా కన్నీళ్ళే వస్తాయి, ఏ కన్నీటి పెనకాల ఏముందో తెలుసుకో' అన్నాడో అర్థమవుతుంది. అందుచేత కన్నీటి కంటే కన్నీటి వెనకాల ఉన్న మనసును చదవడమే శ్రేష్టమైన విషయం.

శ్రీశ్రీ జ్వాలాతోరణం ఒక అక్షరశక్తి. అకారాది వర్ణమాలను, అక్షరాలను దేవతలుగా ఆరాధించే సంస్కారం ఈనాటిదికాదు. ఒక్కో అక్షరం ఒక దేవతగా, ఒక ప్రయోజనం ఉన్న శక్తిగా దీక్షాక్షర నిమింబువులు పేర్కొన్నాయి.

'అకారం బ్రహ్మదీక్షం వర్షదై నిత
నాయకం ।

దీక్షం స్వాయంభువం పుత్రాగ్ని తోరణం

భవశంకరం ॥'

అకారం బ్రహ్మదీక్షం. సర్వవశంకరం. అంటూ ఈవిధంగా ప్రతి అక్షరమూ వివరింపబడింది. అందుకని అక్షరానికిఉన్న శక్తి అనంతమైనది. ఇది అఖండజ్యోతి (అక్షర జ్యోతి అనడం ఈనాడుకూడా ఉన్నదే- ప్రయోజన విద్య).

'ఇదమందం తమఃకృత్స్నం జాయేత

భువనత్రయం

యది శబ్దహ్వాయం జ్యోతిరాసంసారం

నదీవ్యతే ॥'-

శబ్దజ్యోతి ఈ లోకాన్ని ప్రకాశింపజేయకపోతే, ఈ సమస్త లోకం ఏనాడో అంధకార బంధురం అయివుండేది-దండి. కావ్యాదర్శనం.

సూర్యచంద్రాగ్నుల కాంతికంటే మీరిందేది శబ్దజ్యోతి. ఈ శబ్దజ్యోతిలో అంతర్లీనంగా ఉండేది భావజ్యోతి. ఇదే ఆత్మజ్యోతి. అనందజ్యోతి.

'సంకాంతే రవిశశివహ్ని వాక్యకాశే

నిర్వాణే కరణగణే నిరస్తసంగః ।

స్వజ్యోతిః ప్రకటిత వాసనామయార్థః

విజేయ స్ఫుట సుఖభిరంతరాత్మా ॥'-

సూర్యచంద్రాగ్నులనూ, వాక్కునూ, ఇంద్రియాలను అతీక్రమించి, వాసనామయమైన సంస్కారవంతమైన అర్థాన్ని- విషయాన్ని ప్రకటించే, కేవల చైతన్యరూపమైన అనందసముద్రమే అంతరాత్మ (అంతర్గత భావం)- స్వారాజ్యనిధి-సుర్యేవుడు.

ఈవిధమైన అర్థభావాలను జీర్ణించుకున్న శ్రీశ్రీ అపారశబ్ద విన్యాస దిపదాపరిణతికి 'జ్వాలాతోరణం' అన్న ఖండిత ఒక ప్రకృష్టోదాహరణం. 'వడిగా వడివడిగా వెలువడితన ఎదలో నడుగిడిన' పదాలను ఆయన అలవోకగా కవితలోకి వివరగలడు. ఈ విధంగా వినరబడిన పదాలు ఎంత చిత్రమైన వమోహనశక్తి కలిగినవంటే- కేవలం పవి

కిడి మాత్రంతోనే-అపాతమాత్రంతోనే పాత కుని-త్రోత చునస్సును అనిర్వచనీయమైన అనందపారవశ్యంలో- మరో లోకంలో ఉర్రూతలూగిస్తాయి. ఈ పారవశ్యం ఎంత బలంగా ఉంటుందంటే- సాధారణ పాతకుడు అందులోని అర్థంలోకి పోలేక ఈ పారవశ్యం నుండి బైటికి రాలేక అందులోనే మునిగి పోతాడు. అప్పుడతడు దాన్ని అర్థాన్ని విచారించాలన్న విషయాన్ని గమనించలేని పస్యతిలోకి పోతాడు. ఆ అనుభవం ఎంత తృప్తి నిస్తుందంటే ఇప్పటికి ఈ అపాత మధురమనే చాలు. ఆలోచనామృతంతో (అర్థ విచారంతో) అవసరించలేదని భావిస్తాడు. ఇదే శ్రీశ్రీ కవితను ముగియడానికి మోగించే సంగీత శక్తి. శ్రీశ్రీ కవితలోని ఈ శక్తి అపాతమైన పాతకులను, సామాన్య విమర్శకులను ఊహింపజేసింది. అయితే ఇందులో ఏదే చించి గ్రహించగలిగితే శబ్దసౌందర్యాన్ని మించిన అనంతార్థ గాంభీర్యం సాక్షాత్కరిస్తుంది. ముందుగా ఆ పదాలను తెరిచి, వానిలోని అర్థాలలోకి అడుగుపెట్టాలి. అప్పుడు సర్గ-విలయ, హేమంత-వసంత, ద్వాంత-కాంతులకు అతీతమైన దివ్యలోకంలోకి పోతాడు. అంతట అంతకుముందు పరవశాన్ని కలిగించిన శబ్దసౌందర్యం కేవలం పాలమీద నురుగుమాత్రమే, దాన్ని మించిన పాలమీగడ రుచులు ఈ అర్థగాంభీర్యంలో ఉన్నాయని సహృదయుడు తెలుసుకుంటాడు.

‘స్వర్గనరకముల చాయాదేహి’

తేరి, నలి తలుపులు తెరిచి మూసుకొని-
సర్గవిలయ హేమంత వసంత
ద్వాంత కాంతి విక్రాంతివేళలో ?

అద్యంతమూ చిక్కటి విగిలో సాగిన ఈ ఖండికలో ‘తేరి, నలి తలుపులు తెరిచి, మూసుకొని అన్న ఈ ఒక్క పాదం ఇక్కడ విగి చెడి విరిగి తేరిపోయిందా అనిపిస్తుంది. నిజానికి మిగతా పదమటనలకింటే ఇది బలమైనది. మిగతా భావాలన్నీ, సమాసా

లన్నీ దుర్బేద్యమైన దుర్గాలైతే ఈ పాదం వాటన్నిటికీ ఒకే తాళం చెవి. దుర్గం ఎంత బలమైనదైనా తాళంకీ, తాళం ఎంత బలమైనదైనా తాళంచెడికి లొంగక తప్పదు. శ్రీశ్రీ పనిగట్టుకొని పాతకులతో ‘అయ్యా! మీరు కేవలం నా క-తాసంగీతానికి మాత్రమే పరవశించి తృప్తి పొందవద్దు, ఇందులో నిషిప్తమైన అర్థాన్ని గ్రహించండి’ అని తానే తాళంచెవిని అందించాడు.

ఊరకే- స్వర్గనరకాలు- సుఖదుఃఖాల, చాయా-నిద్రల, దేహాళి-కడవలందున కూర్చోక, తేరి-నేడదీరి, నలి-మెల్లగా, ప్రయత్నంలో, తలుపులు తెరిచి-పదాల స్వరూపాన్ని దాటి అర్థంలోకి ప్రవేశించి, మూసుకొని-ఈ ప్రవేశం ఎవరికంటే చాళగు చొండదు. No Admission దొడ్డు ఇక్కడ ఉంటుంది. నోచినివారి సొమ్ములు నో పని వారికి రానట్లు ఇక్కడ యోగ్యత లేనివారికి ప్రవేశం లేదు. నాయమాత్మా బలహీనేన లభ్యః- ఈ ప్రవేశం బలహీనులకు లభించదు.

ఇంత కష్టపడి అందులో ప్రవేశిస్తే లభించే దేది? సర్గ-విలయ-సృష్టి ప్రళయాలయా; హేమంత-వసంత-ఎముకలు కొరికే చలి-నూతనోత్తేజాలకూ; ద్వాంత-కాంతి-అంధకారం (అజ్ఞానం, దుఃఖం) - కాంతి (జ్ఞాన, ఆనందం) వీటన్నిటినీ, విక్రాంతి-విశేషంగా అధిగమించిన అంటే వీటన్నిటికీ అతీతమైన వేళలో అనుభూతిలోకి పోతాము.

* * *

‘జాతస్య హి ధృవో మృత్యుః ధృవం జన్మ మృతస్య చ ।’ - పుట్టిన జీవికి మరణ మెంత వ్యతిరేకమో, మరణించిన జీవికి మళ్ళీ పుట్టటం అంతే సత్యం- అన్నట్లుగా చావు పుట్టుకలు సృష్టికి విడదీయలేని స్వభావం.

‘చావు పుట్టుకల పొలిమేరలలో
ఆపులించే నొక చితాగ్ని కుండం ।

అనాథ జీవుల సమాధులన్నీ
అమోరించి ఘోషించాయి ।’

ఈలోకం చావుపుట్టుకల వరంపరాచక్రం. జన్మ, జర, మరణం మొదలైన దుఃఖాలకు పంచావధి-పొలిమేర. దీంట్లో ఒకానొక చితాగ్నికుండం ఆపులించింది. చితి అంటే శవాన్ని తగులబెట్టటానికై ఏర్పాటు చేసిన కట్టెలప్రోవు అన్న అర్థం అందరికీ తెలుస్తుంది. కానీ చితి అంటే జ్ఞానం అని ప్రసిద్ధమైన అర్థం ఉంది. చితాగ్నికుండం మరణానికి, జ్ఞానానికి ప్రతీకనే. ఇదే చిదగ్నికుండం (చితగ్నికుండ సంభూతా-లలితా సహస్ర నామ స్తోత్రం).

చావు లోకంలోని సర్వదుఃఖాలకూ ఉపశమింపజేసే దివ్యోషధం. సృశాసశాంతి అన్న మాట. ఈనాడుకూడా బహుశ ప్రచారంలోనే ఉంది. అట్టే జ్ఞానాన్ని సమస్త ప్రాపంచిక బాధలనుండి విముక్తి కలిగించే సాధనం (జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాక్షురుతేఽర్చున’ -గీత). ఆపులించడం- అంటే మత్తు వీడడానికి, చైతన్యాన్ని సంతరించుకోవడానికి ప్రతీక. చితి-మరణం ఆపులించడం అంటే మరలా జన్మనెత్తడం అని అర్థం. లేదా జ్ఞానంవల్ల అత్యుత్తమ దీప్తం కావడం. అప్పుడు అనాథజీవుల సమాధులన్నీ అమోరించి ఘోషించాయి. అనాథజీవులంటే అతీతమైన-గడచిన జన్మల అనుభవాలు (సంచిత కర్మల ఫలితం). అవన్నీ అమోరించడం అంటే ఎన్ని జన్మలైనా సామాన్య మానవుల జీవితాలు ఎడతెగని దుఃఖంలో ముగిసిపోతూనే వున్నాయన్న జీవితసత్యాన్ని ప్రకటించడానికి నిర్వచన. ఏనాటికైనా వీనినుండి ప్రాణులకు-జీవులకు ముక్తి-బాధలు తొలగడం, జన్మ రాహిత్యం కలుగదా-అన్న విధంగా అత్యుత్తమ ఘోషించడం. ఇక్కడ సమాధి అన్నది వికగోరి (Tomb) అనికాదు నిజమైన అర్థం. ఇది సమాధి-ఏకాగ్రత (Total Concentration) అని అర్థం.

* * *

ఈ లోకం దుర్మార్గుల దౌర్జన్యాలు చెబే రేగడం, వాటిని కాలవ్రవాహంలో అణచి వేయడం అన్న ధ్వని, ప్రతిధ్వనులకు అం వాటువడిపోయింది.

‘ఇదేమి : లోకం హిరణ్యనేత్రుని పదాఘాతమున ప్రతిధ్వనించగ, కురుక్షేత్రమున క్రుద్ధవృకోదరు గదాఘాతమున గజగజలాదగ,’

ఇదేమి-నుండి గి పద్యాలు ఊపిరి నలువని వేగంతో గీతం చివరివరకూ అంటే 12 పాదాలు పద్యాల మధ్య విరామాన్ని పాటించ కుండా పరుగెత్తాయి. ఇది శ్రీశ్రీ ఆపారమైన శబ్దసంగీతానికి నిదర్శన.

తమ కర్కశ పదఘట్టనలతో సామాన్య ప్రజానీకాన్ని వీడించే దుర్మార్గ ధనికస్వామికి- హిరణ్యాక్షికు ప్రతీక. తమకు జరిగిన అన్యాయాన్ని వహించక తిరుగబడి గదాఘాతంతో ధనికవర్గాన్ని గజగజలాదించిన క్రామిక వీరు నికి- కృద్ధవృకోదరుడు ప్రతీక. లోకంలో చర్య (Action) ఎంత తీవ్రంగా ఉంటే దాని ప్రతిచర్య (Reaction) అంతే తీవ్రంగా ఉంటుంది. అందుకే హిరణ్యనేత్రుని పదాఘాతానికి సరికూగేది కృద్ధవృకోదరు గదాఘాతం. ఇదేమి: అన్న ఆశ్చర్యార్థకానికి ఈ లోకం ఇంతేనా: ఇది ఎప్పుడూ వర్ణపోరాటంలో మునిగిపోవలసిందేనా : సమతమ సంతరించుకోదా : అన్న ఆవేదనకూ-ఆత్మ మోషకూ ప్రతీక. ‘వర్తితాజాయ సాధూనాం, వినాకాయచ దుష్కృతాం’- అన్నట్లే సాధు రక్షణ, దుష్టశిక్షణలకు ఈ లోకం అణవాటు పడే ఉంది.

నేటికాలంలో కూడా కొందరు దౌర్జన్య శక్తుల సంకుచిత విధానాలవల్ల ఏర్పడిన మత మోఢ్యం, కుల తగాదాల కారణంగా జరిగే కత్తిపోటు సంఘటనలూ, దహనశాండలూ, వీటిని వినారించడానికై కర్పూలాంటి ప్రభుత్వ చర్యలూ రెండూ కలిసి సామాన్య

మానవుని రెండు చెంబానూ పదాఘాతం, గదాఘాతాలవలె వాయిస్తూనే ఉన్నాయి.

* * *

మానవులంతా ఒక్కటే జాతి (Single Species) అయినా, వారిలోని భిన్నత్వం, జాతివైరం సర్వవిధాల అవర్ణాలకు మూల కారణమై సామ్యవాదానికి గొడ్డలిపెట్టుగా అవు తున్నది.

జాతి జాతి నిర్వాతపాత సంఘాత హేతువై, కాలకేతువై, అదే సంవర్తపు కుపానుమేమం తొలి గర్జించిన తూర్యవిరావం :

జాతి జాతి అన్న ద్వైరుక్తి- మానవజాతి తోని ధనికుడు-వీదవాడు, బలవంతుడు-బల హీనుడు; పాలకుడు-పాలితుడు, యజమాని- వేవకుడు మొదలగు విధాలుగా సమస్త ద్వంద్వభావాలకు-ద్వైతానికి ప్రతీక. ఈ ద్వంద్వభావాలు పోవడం సామాన్య ప్రయత్నానికి సాధ్యం అయ్యేది కాదు. దానికి నిర్వాత సంఘాతపాతం-సిదుగుల జడి. కాలకేతువు (లోకచుక్క)ల వంటి ఉత్పాతాలు అవసరం. ఉత్పాతాలు లోకంలో వీరిని సృష్టించి భూమిని ఔశనం చేస్తాయి. ఉద్యతవ్రవాహం మిట్టవల్లాలను ఏకంచేసి సమతలాన్ని-సమాన తమ కలిగిస్తుంది. అట్లే మానవునిలోని స్వార్థాన్ని, క్రౌర్యాన్ని ఇంత తీవ్ర ప్రయత్నంతోనే అణచాలి. అంటే తట్టి, కొట్టి వాణ్ని మంచిమార్గానికి తేవాలి. ఒకణ్ని మరొకరు మంచి మార్గానికి తెచ్చేదేమి : అంటే ఎవరికి వారే తమ మనస్సును కఠిన సాధనలద్వారా, ఉత్పాతాలద్వారా లొంగదీసు కోవాలి. తర్వాత త్యాగంతో దాన్ని బుజ్జగించాలి. మానవులమధ్య సత్సంబంధాలను కలిగించే వక్రజాయుధం త్యాగం. మేమం గొప్ప త్యాగానికి నిదర్శనం. దీనికే జలదం, జీవ నదం అని పేరుంది. లోకాలు ఊబ గ్రీష్మానికి తప్పిస్తే శ్రేష్టమైన జాతికి చెందిన సంవ

ర్తపు మేఘం-వ్రాళయకాలంనాటి పుష్కలా వర్తక మేఘం ఉద్యత వర్షాన్ని కురిపించి పునఃసృష్టికి కారణమౌతుంది. (‘జాతం వంతే కువనవిదితే పుష్కలావర్తకానాం’ అంటూ కాళిదాసు మేఘుని కీర్తించాడు- మేఘసందేశం). ఇటువంటి మేఘం క్రొత్త సృష్టికి కారణమైనందున దాని గర్జన- తూర్య విరావం-మంగళవాద్యమే అవుతుంది. ఇది లోకశ్రేయస్సుకోసం ఉద్భవించిన జ్ఞాన మోష. ఆత్మమోషం. జీవనాదం.

* * *

‘అంతర్నిరింధన మేఘమానే మోహాంధ కార పరిపథిని సంవిదగ్నా’ - అంతరంగంలో ఉన్న ఇందన రహితమైన మోహాంధకారాన్ని నశింపజేసే జ్ఞానాగ్ని-(లలితా సహస్రనామ సౌభాగ్య భాస్కర భాష్యం-భాస్కరతాయలు) అని వర్ణింపబడిన అగ్నిజ్వాలలు మాతన సృష్టికి మూలమౌతాయి.

ప్రదీప్తకలా ప్రవాళమాలా ప్రపంచవేలా ప్రసారములలో, విహరవాణితతి । మమవ దనుర్ద్యుతి : పుడమికి నేడే పుట్టిన రోజట ।

ఈ ప్రదీప్తకల-జ్ఞానప్రకాశం, ప్రపంచ వేల-ప్రపంచ సరిహద్దులను ప్రసరింప జేస్తుంది. అంటే జగద్వ్యాప్తమైన చైతన్యాన్ని కలిగిస్తుంది. అది మిహరవాణితతి టౌతుంది. అంటే సూర్యుని గుర్రాల సముదాయం. సూర్యుడు-జ్ఞానం. గుర్రాలు-కోరికలు. లోకంలోని ఇతర కోరికలు కుచ్చమైనవి. కానీ జ్ఞానంవల్ల నిద్రించిన లోకశ్రేయః కాంక్షలు- సామ్యవాద సమాజ స్థావన కాంక్షలు. ఆ తర్వాత అదే మమవదనుర్ద్యుతి అవు తుంది. మమవచినువు-ఇంద్రధనువు, ద్యుతి- దాని కాంతి. ఇంద్రుడు మేఘవాహనుడు- దేవతలకు రాజా. దేవతలంటే మనలోని జ్ఞానేంద్రియాలే. ఇంద్రియాలకు రాజా మనస్సు. అదే ఆత్మ. వ్యక్తి (ఆత్మ) లోకా

నిక మేలు కలిగించాలి అన్న పద్ధితోడే శం
తోనే. ఆ విషయాన్ని గుర్తులో ఉంచుకోవ
డంతోనూ పూర్వం యజ్ఞంలో ఇంద్రునికి
విశేషమైన ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. ఇంద్రుని
తృప్తికోసమే యజ్ఞాలు చేశారు. పరాశరాదు
డయానికి వ్యక్తి కర్తవ్యం (Duty) అంటే
అతడు చేసే పనే. కర్మనే ముఖ్యం అని చాలి
వంతువల్లే వేదమూమియైన భారతమూమి కర్మ
మూమిగా ప్రసిద్ధి కెక్కింది.

‘కర్మజ్యేవార్థికారస్తే మాపరేషుకదాచన ।
మాకర్మఫలహేతుర్యూః మాతేనసంగోస్య
కర్మణే’ ॥-

ఏ కర్తవ్యాన్ని నీవు ప్రతిఫలాన్ని ఆశించ
కుండా చేయి. కర్మఫలానికి కారణం కావద్దు.
అట్లని కర్మను చేయడం మానవద్దు’ అని భగ
వద్దీత విధిగా కర్తవ్యాన్ని విధ్వేషించింది. అటు
వంటి నిష్కామకర్మను మానవుడు సాధించ
గలిగితే లోకంలోని వస్తువన్నీ ద్వంద్వభావాలూ
నశించి, సమత నిద్రించి సామ్యవాదం కలుగు
తుంది అన్న విషయాన్నే ‘పుడమికి నేడే
పుట్టివరోజు’ అని నేడే అంటే ఆనాడే-
ద్వంద్వతీతభావం కలిగిననాడే నిద్రిస్తుందని
శ్రీశ్రీ సూచించారు.

ఇక్కడ కర్మనిర్దారణాన్ని పేర్కొన్నందు
వల్ల ఇదో మూఠనమ్మకం అని వేరవురు
భావించవచ్చు. కానీ ఆ కర్మ ప్రాధాన్యాన్నే
చెప్పే ‘కార్మిక’ శబ్దాన్ని స్వీకరించటంలో
పూత్రం ఏళ్ళు ఏమాత్రమూ సంకోచించరు.
కర్మ తవమైనది అంటే కర్మమందే పుట్టింది
కార్మిక శబ్దం అని కొంచెం గుర్తుంచుకొంటే
దాని.

శ్రీశ్రీ కవిత్వ మొక ‘దుర్గం.’ అంటే
ఆత్మప్రయత్నంతోనే. ఆలోచనామృతంగానే
సాధించాల్సింది. ఈ మార్గం. కవిత్వాన్ని
నిర్వహించిన విధానం ‘అవర్ణకం’ అద్భుతేవిది.
స్వైరమైనది. ‘అనితరసాధ్యమైంది’- ఇంకా
కరికి. సామాన్యులకు ఇటువంటి విధానం
ఆసాధ్యమైనది.

అయితే ఈవిధమైన శబ్దనంగీకారాన్ని ప్రథ
ర్పించే కవికలు పూర్వం లేకపోలేదు. శంకరా
చార్యుల భజగోవిందస్తవం దీనికి పెద్ద
విదర్భన.

1. ‘భజగోవిందం భజగోవిందం ।
గోవిందం భజ మూఢమతే ॥ ఇదే శ్రీశ్రీకి
‘మరో ప్రవచనం మరో ప్రవచనం
మరో ప్రవచనం పిలిచింది’ అని ఉరుక
దానికి స్ఫూర్తి నిచ్చింది. శంకరులు శబ్ద
సౌందర్యంలోని సంగీతమేకాక భజగోవింద
స్తుతి నిండా నిండిన మానవతావాదం కూడా
స్ఫూర్తిని కలిగించింది.

భజగోవిందం అంటే ‘గోవిందుని భజించు-
నేమించు’ అని అర్థం. గోవిందు డంటే మార
వుడు. మానవసేవే మారవసేవ. దాన్ని ప్రత్యే
కంగా 3 సార్లు పేర్కొవడంలో మనస్సు,
వాక్కు, కర్మ అన్నీ త్రికరణకుద్దిగా మానవ
సేవ చేయాలన్నదే దీని పరమార్థం. ఇంకా
శంకరులు

‘మూఢః జహీహతశాగమతృప్తాం ।
కురు సద్బుద్ధిం మనసి వికృప్తాం’

ఓ మూఢమానవుడా : దనంపై వ్యామో
హాన్ని వీడు. నీ మనసులో మంచి బుద్ధితో,
వికృప్తాం- సొంత లాభం కొంత మానుకొని
పొరుగువాడికి తోడుపడమన్న త్యాగాన్ని
మరి పోశారు. ఇందులో ఉండేది మానవతా
వాదం, సామాజిక స్పృహ అన్నది సహృద
యలు ముఖంగానే గ్రహించగలరు.

2. ఇటువంటివే మరికొన్ని శబ్ద నంగీత
ప్రధాన ప్రయోగాలు. శంకరాచార్యకృత
మహిషాసురమర్ధిని స్తోత్రం-

అయిగిరివందిని వందితమోదిని విశ్వవినోదిని,
వందిమతే,
గిరివరచంద్ర్య శిరోఽదివివాసిని విష్ణువిలాసిని
జిష్ణుమతే,
భగవతితేజశ్శి శంకకుటుంబిని భూరిభుజుంబిని
భూరిమతే

జయజయహే మహిషాసురమర్ధిని తమ్యక
వర్ధిని శైలసుతే

3. రావణకృత శివరాందవ స్తోత్రం :
‘జటా కటాహ సంభ్రమ నిలింప నిర్ఘ్రి
విలోలవీచినల్లరీ విభాజమానమూర్ధని ।
దగ్ధదగ్ధగజ్వల ల్లలాట వత్తిపావతే
కిశోర చంద్రకేళరే రతిః ప్రతిక్షణం శుభ ॥

4. పరంజలికృత శాండవాష్టకం :
సతుంచిత ముదంచిత నికుంచితపదం
యలయుంచలిత మంజుకటకం
వరంజలి దృగంజన మనంజన మచంచలి ।
వదం జనన భంజనకరం
కదంబుచిమంబరవసలి పరమ మంబుద
కదంబక విటంకయుగళం,
చిదంబుదిమణిం బుధ హృదంబుజ రవిం
వర చిదంబర వటం హృదిభజ ॥

ఈవిధంగా వాఙ్మయాంబుధిలో అశ్రద్ధ
మణు రెన్నైనా లభిస్తాయి. అందువల్ల ఏ విష
యంలోనైనా ఇది పరిపూర్ణం, పరమో
త్కృష్టం అనుకోవడం మౌఢ్యమే అవు
తుంది.

‘కాలోహ్యాయం విరవదిర్విభూతవృద్ధీ’-
అన్న పెద్దది వాక్యమే ఇప్పటికి సమాధానం.

ఓం తత్సత్.

0__0

అన్ని రకముల అచ్చుపములకు
బి. వి. ఆండ్ కో. ప్రెస్
త్యాగరాజ నగర్
రాజమండ్రి- 533 101
Phone No. 73542

10. తిరుపతి వేంకట కవుల సాహిత్య వైభవము

—డా॥ అచార్య భావన్

విజయనగరం నుండి స్థాపించిన తిరుపతి సాహిత్య సంస్థానం విజయనగరం 1511-1590 నుండి వచ్చి 'ప్రసంగ తరంగిణి' కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేసింది.

రాజమహేంద్రవరం-గౌతమీ విద్యా పీఠానికి చెందిన తెలుగు లెక్కర దా॥ ప్రభల సుబ్రహ్మణ్యకర్మ ప్రధానవక్తగా పాల్గొని తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్య వైభవం గురించి సాదాసాధాన ప్రసంగం చేసారు. దా॥ కర్మ తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్యంపై పరిశోధన గావించి, దాక్టరేటు పట్టాపొంది వున్నారు. తిరుపతి వేంకట కవుల కలయిక ప్రపంచంలో ఎనిమిదోదిగా కేంద్రీకరణ నని చెప్పుతూ, కవితాపరిణామాల కొద్దికాటి లేదా అంతర్యంతరంగా దివ్యకర్మ తిరుపతి కాశ్మీరీ, కర్కసిల్ వేంకటకాశ్మీరీ కలసి చెప్పిన జంట కవిత్వానికి కించిత్తు భేదాన్ని కూడా చూపించలేమని దా॥ కర్మ అభిప్రాయపడ్డారు. గద్వాలనుంచి చెన్నకట్టలం వరకు నానారాజ సంతర్పనం చేసి, తిరుపతి కవిత్వ విజయభేరిని ప్రకాశించిన దీక్షాంశురని అయిన తిరుపతి వేంకట కవులకు ప్రశంసించారు. ఒక పాదం ఒకరు, మరొక పాదం ఇంకొకరు అనువుగా చెప్పుతూ కథానాథానాథ కలిమి వంటకు పండించిన తిరుపతి వేంకట కవుల 'తెలియ' కావ్యతమనదీ, అదర్ప ప్రామాణ్యమనదీ అని దా॥ కర్మ వివరించారు. శ్రీచర్ల ప్రహ్లాదకాశ్మీరీ వద్ద ఇరువురూ విద్యాభ్యాసం చేసినట్లు అయిన

చెప్పారు. తిరుపతి వేంకట కవులు గొప్ప పాండిత్య ప్రతిభ, కష్టమీద అధికారం కలతలైనప్పటికీ చాలాసమయాల్లో వారు తమ పాండిత్యాన్ని దాచుకొని, సరళమైన భాషలో భావప్రకటనచేసి సామాన్యప్రజాసేవానికీ అందుబాటుగా కవిత్వం చెప్పిన ఘనులని దా॥ కర్మ పేర్కొన్నారు. వారిరువురి కవిత్వంలో మానసిక శాస్త్రమార్మికత దాగివుంటుందని ఆయన ఉదాహరణ పూర్వకంగా వివరించారు. తిరుపతి వేంకట కవుల కవిత్వాన్ని పరిశీలిస్తే పరిణామ రామణి మకత వ్యోతక మవుతుందని చెప్పుతూ, భావవైభవంతో పాటు వ్యంగ్య వైభవం వారి కవిత్వానికి సమాజభూషణాలని దా॥ కర్మ సాదాసాధానంగా వివరించారు. విజయనగరం మహారాజు అనందగజపతిరాజు దర్పనం లభించక విసిగిపోయిన తిరుపతి వేంకట కవులు దైర్యంగా, ఆకువుగా చెప్పిన పద్యాన్ని దా॥ కర్మ భావయుక్తంగా చూడగా, సభ్యులు కరకాళ ధ్వజంతో ప్రశంసించారు. తిరుపతి వేంకటకవులు అనువుగా చెప్పిన 'అక్షిపార్యము' సంకాథాన్ని దా॥ కర్మ వివరించిన తిరుపతి సభాసమంతా ఆకట్టుకుంది. ఒక కొప్పుని తోటలో కొప్పుచెట్ల వే మృచ్ఛకలుగా భావించి కథానాథాన కార్యక్రమానికి 'ధివల్సలు' వేసుకుని, అతడతాళ ముదిత నడకల్లో సుస్మృతాంధ్ర భాషలో తమ ఆనందాన విశ్వాస ప్రకటించి, సాక్షిరేని వేసి అనధానులగా ప్రసిద్ధికెక్కిన తిరుపతి వేంకటకవులకు

అంధ్రదేశం-ఎంతైనా విజయనగరం దరి దా॥ కర్మ అభిప్రాయపడ్డారు. అక్కడ తర ప్రతిభాసంపన్నుడైన మోడభూషి వేంకటాచార్యులు తిరుపతి వేంకటకవులకు పూర్వమే శతావధాన ప్రక్రియని సమర్థవంతంగా నిర్వహించి, ప్రామాణ్యాన్ని సమహర్షగా తిరుపతి వేంకట కవులు దానికి జనసామాన్యంలో ప్రాచుర్యాన్ని కల్పించిన ఘనులని దా॥ కర్మ అన్నారు.

తిరుపతి వేంకటకవుల 'శ్రవణానందము; బుద్ధచరిత్ర; పాండ్యవిజయము' మున్నగు కావ్యాలలో వారు పోషించిన రసాదిత్వాన్ని గురించి దా॥ కర్మ పోదాహరణంగా వివరించారు. తెలుగుపద్యాన్ని భూమండలానికి దింపి అఖండ గోదావరీ ప్రవాహంలాగా ప్రవహింపచేసి, తెలుగు సాహిత్యక్షేత్రాన్ని క్యామంగాను, కోమలంగాను వెలుగొండజేసిన ఘనీశు భావులు తిరుపతి వేంకట కవులని ప్రస్తుతిస్తూ, "జెందానై కవిరాజు; అదిగో ద్వారక; బావా యెప్పుడు వచ్చితివు" మొదలైన వారి వన్యాలెరుగని తెలుగు వారెన్నరూ వుండరని దా॥ కర్మ అభిప్రాయపడ్డారు.

తిరుపతికాశ్మీరీ కృష్ణమండలంలోని ఎండగంటగ్రామానికి చెందినవారని, అయిన 1817 లో జన్మించి 1919 లో దివంగతులవారని చెప్పుతూ, వేంకట కాశ్మీరీ కాకినాడ దగ్గర ఏనాలో జన్మించి, గోదావరి జిల్లా శివవరం గ్రామంలో నివాసం ఏర్పాటుచేసుకొని అయిన 1870 లో జన్మించి, 1900 లో దివంగతులవారని దా॥ కర్మ తెలియజేశారు. చివరికలో కర్కసిల్ వేంకట కాశ్మీరీ ప్రభుత్వ ఆధార కవిగా గౌరవించబడ్డారని కూడా దా॥ కర్మ చెప్పారు.

చివరిగా డా॥ శర్మ వారిరువురి వ్యక్తిత్వాలను గురించి చెప్పుతూ తిరుపతికాస్త్రీ 'మితభాషి' కాగా వేంకట కాస్త్రీ 'కలుపుగోలు' స్వభావాన్ని ప్రదర్శించే వారని విశేషిస్తూ తన ప్రసంగాన్ని ముగించారు.

తిక్కాభిషేకానికి చెందిన రిటైర్డ్ డిప్యూటీ సీనియర్ మురియూ తిరుపతికాస్త్రీ పినతండ్రి కుమారుడు అయిన శ్రీ దివాకర్ల రామమూర్తి ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించారు. తిరుపతి వేంకట కవులు తమ శతావధాన ప్రక్రియతో 'పద్యా'నికి బహుళ ప్రచారం కల్పించారనీ, ఆంధ్రరాష్ట్రంలో ప్రసిద్ధులైన కవులంతా వారి శిష్యులేననీ తెలియజేస్తూ 'కవిసమాఖ్య' విశ్వవాళ సత్యనారాయణని ఉదాహరణగా పేర్కొన్నారు. వారికి అమితమైన శిష్య శాత్రుత్వం వుండేదనీ, వారి ప్రోత్సాహాన్ని పొందని వారంటూ ఎవమారేరనీ శ్రీ రామమూర్తి వివరించారు. తొలుత ఆయన తిరుపతి వేంకటకవుల చిత్రపటాన్ని పూలమాలతో అలంకరించారు.

విజయనగరం-మహారాజ ఆదర్శోన్నత పాఠశాలకు చెందిన తెలుగు పండిట్ మురియూ విజయభావన సుయంక్తకార్యదర్శి శ్రీ వంతుల డబ్ల్యు.కామూర్తి ప్రసాద్ తిరుపతి వేంకట కవులను ప్రశంసిస్తూ, తాను రచించిన పద్యాలను చదివి వినిపించారు. తిరుపతి వేంకటకవుల శతావధాన ప్రక్రియని ఆయన 'సర్కసు'లో సరిపోల్చి, సభ్యుల ప్రశంసలందుకున్నారు.

విజయనగరానికి చెందిన శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస ఆరాధనోత్సవ సంఘాభ్యుదయ మురియూ విజయ మెడికల్ సిండికేట్ అధిపతి అయిన శ్రీ ఎస్. కె. జగన్నాథరావు మాఖ్య అతిథిగా పాల్గొని అభినందన ప్రసంగంచేసారు, ప్రధాన కర్త డా॥ ప్రథమ గుబ్రహ్యణ్య శర్మను ఆయన మూతన వస్త్రాలు, పూలమాల, మొమం

* ప్రేమ *

డాక్టర్ వి. వరసింగరావు (వినయశ్రీ)

1. ప్రేమ సర్వం సహచక్ర విమలకీర్తి
ప్రేమ మల్లోకమాల నడిపించు మూర్తి
ప్రేమపంచును ధరకు విస్ఫోతదృష్టి
ప్రేమ లేనిచో నిలిచితిరెడును సృష్టి
2. ప్రేమ లేక జగతియె స్తంభించిపోవు
ప్రేమయే మూల మీ సర్వవిశ్వమానకు
ప్రేమ జగతిని మూర్తీకరించియుండు
ప్రేమ అణుబణువునను కర్ణిల్లుచుండు
3. ప్రేమ దైవమే, దైవమే ప్రేమ మగును
దీననే మోత్రమైన సందియ మదేల?
ప్రేమలేకున్న జన్మమే విరతమగును
ప్రేమ విశ్వచక్రాన నర్తించుమూర్తి
4. ప్రేమ పకుపక్షి కీటకమృగచయమ్ము
వర్ణిలం జేయు భవ్యమా పరమశక్తి
ప్రేమ దివ్య జగద్ధిత విభవికూతి
ప్రేమ యిలకుకల్యాణ మర్పించుగీతి

టోలతో ఘనంగా సన్మానించారు. వీరపై పాల్గొన్న సాహితీ శేత్రాలందరికీ ఆయన సంస్థకరపున జ్ఞాపికలను బహుళకరించారు.

విజయభావన గౌరవ సభ్యుడు శ్రీ కల్యాణాడి తిరుమలాచార్యుల ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు సంస్థ ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం పలికి, అతిథులను పరిచయంచేసారు. విజయభావన కార్యదర్శి శ్రీ కె.మౌర్యం దేయూలు సందేశాలు చదివారు, సంస్థ మహాకార్యదర్శి శ్రీ పి. వి. యల్. గుర్పూరావు వందన సమర్పణ గావించారు.

.....

5. ప్రేమ వెలయు చోట
ద్యేవ మెచ్చట నిల్చు
ప్రేమ కొలక హద్దు లేమి కలవు
ప్రేమ యనఁగ త్యాగ
విభ్రాజితము గదా!
రిక్తమైన ప్రేమ ప్రేమ యగునె?
6. అరణ్య ప్రేమయొక్క గిట్టిలోన
నొదుఁగదు
పరిమితమ్ముగానిభావన మది
దేశకాలమాల కతీత యోగమ్ముది
స్వార్థ చింత కింత స్థానమేది?
7. ఇనువురందు ప్రేమ స్థిరముగా
నిలువంగ
భావసరలిశేక పథము వలయు
అభిరుచులను పూర్తివిశ్వమువలయును
భిన్నరుచులు గలుగ భిన్నగుతులే
8. ప్రేమ సకల భక్తపు నీతధామగరిమ
ప్రేమతోడనైకన నాను ప్రేమమహిమ
ప్రేమలేనిది లేదిల వితరణమ్ము
ప్రేమలేనిది లేదిక వికసనమ్ము
9. ప్రేమ లేక జన్మమానకు విలువలేదు
ప్రేమలేకయె జగతికి వినుతి లేదు
ప్రేమకడమైన ధాత్రికి నిభవమేది
ప్రేమ సడలిన జనులకు విజయమేది
10. ప్రేమ ధరకు సన్మార్గ నివేదకమ్ము
ప్రేమధరణికి దుస్స్వార్థ భేదకమ్ము
ప్రేమలేనిచో నిలక నిర్వేదన వ్యధ
ప్రేమ లేకున్న నుర్వి నిర్వీర్యముగద
11. ప్రతిఫలాపేక్ష లేని పవిత్రప్రేమ
యది మహావిమలాదర్శమైన ప్రేమ
అదియె దైవ భావాత్మకమైన ప్రేమ
అద్ది నోటి కొక్కరిలో ననలరుదుండు
12. ప్రేమవలనఁ గల్గును చాల
పృథివికి ప్రథ
ప్రేమతోడనుగల్గు విశేషన మధ
ప్రేమకంటెను ప్రణలిల ప్రేష్టమేది?
ప్రేమకంటెను ప్రభువుకు ప్రేష్టమేది?

త శ్రీరిక

10. మనుచరిత్ర పునశ్చరణం

—డాక్టర్ మిరియం రామకృష్ణ

(24వ పేజీ తరువాయి)

13. ప్రేమదానపుష్ మనుజుఁ గావించుకొ
ప్రేమదానపుష్ దివిజుఁ
గావించు యుక్తి
ప్రేమ విక్రాంతి నొసఁగు నివేళముగద
ప్రేమకాంతి సంధించు నారామముగద

భూమిక :

గతం అనేది ఒక జాతి వారసత్వం. ఆ జాతి తన గతంపైపు తిరిగి చూసుకోవడం అంటే తనని తాను తెలుసుకోవడానికి మళ్ళీ ప్రయత్నించడం.

ఏ జాతి అయినా తన గతాన్ని చూద్దానికి ఒకే మార్గముంది. అది సాహిత్యమే.

సాహిత్యానికి గతమూ వర్తమానమూ భవిష్యత్తు మెట్టుమీది మెట్టులా పైకి వెళ్ళే మేడ మెట్లు. మనిషి ఈ కాలసౌధంలో ఎప్పుడూ వర్తమానంలో నివసిస్తాడు. అతని కార్య కలాపాలూ జీవితముమూ వర్తమానంతోనే. అయినా గతం ప్రభావం మనిషినుంచి విడిపోవడం చాలా కష్టం. గతమే బావుంది అనుకోవడం ఎంత ఆవివేకమో వర్తమానమే బావుంది అనుకోవడంకూడా అంతే మూర్ఖక. గతం పాతది. వర్తమానం కొత్తది. ఈ రెండింటినీ సమబద్ధిత్వేన చూడటం వివేకి మనస్తత్వం. ఎందులో గుణలోపాలు ఏమిటోచెప్పడం విమర్శకుడిద్యేయం. విమర్శకుడి సాయంతోనే మనిషినుంచి భవిష్యత్తుని తన వర్తమానంగా మార్చుకుంటూ ఉంటాడు. తనకే భవిష్యత్తు శేవలం ఒక ఊహ మాత్రమే. ఆ ఊహని విజయంగా పరివర్తించజేసుకోవడంలోనే మనిషి వర్తమానం సాదిస్తాడు. అందువల్ల మంచి మంచి వర్తమానం గతంలోకి పరికిరించి, పునర్దర్శనం కోసం వెళ్ళి, వచ్చి, భవిష్యత్తు పరిమే ఊహలు విరించుకోవడం యొక్క గురించి అవుతుంది.

గతం జరిగిపోయింది. దాన్ని మార్చడం ఎవ్వరికరమూ కాదు. కాని గతాన్ని తప్పు

కోవడం, గతంనుంచి నేర్చుకోవడం ప్రతి మనిషికి సాధ్యమే. గతం అంటే ఎప్పటి నుంచి ఎప్పటిదాకా? అనే ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పడం కష్టం. అయినా మార్క్స్,
(తరువాయి 26వ పేజీలో)

14. ప్రేమఁ బొలయని సంసిద్ధి విభవమేది
ప్రేమ బెలయని సంస్కృతి వి ల్లియేది
ప్రేమ తీర్చని దివ్యమా వెలుతురులేది!
ప్రేమ కూర్చని భవ్య సంక్షేమమేది!
0—0

11. తెలుగు దండక వాఙ్మయ సూచిక

—శ్రీమాన్ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు

(గత సంచిక తరువాయి)

29. కనకమహాక్షిల్ప అమృతాని దండకము. వక్కలంక శ్రీనివాసరావు.
30. కన్యకాపరమేశ్వరి దండకము, ఎన్. సీతారామకవి.
31. " కార్యం పూడి రాజమన్నాడు.
32. కాన్సరెన్సు దండకము. మంగు శేంకటరంగనాథరావు. 1917
33. కాఫీ దండకము, పరకురాముని సుబ్రహ్మణ్యము. శ్రీశైలప్రభ - మౌనపత్రిక. శ్రీశైల దేవస్థాన ప్రచురణ, ఏప్రిల్ 1939
34. కామాక్షమ్మ దండకము. ఎమ్. సుబ్బారాయణుని నాయుడు. 1917
35. కాళహస్తి నీళ్లనాంబ దండకము, శేఖరసుందరనదాను. 1910
36. కుక్కుటేశ్వర రాజరాజేశ్వర దండకము. పి. ప్రకాశం. ము. 1902
37. " " యం. శేరరాజు.
38. కృష్ణదండకము. ఎ. సత్యనారాయణ. ము. 1916
39. " ఎన్. రాఘవాచార్యులు ము. 1918
40. " జి. వెంకటేశ్వర్లు. ము. 1914
41. " అజ్ఞాత కర్తృకము ము. 1882
42. " " ము. 1919
43. కోటిశ్వర దండకము. భావరాజు శేంకటకృష్ణయ్య. ము. 1919
44. గంగానమ్మ దండకము. శ్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్య.
45. గజేంద్రమోక్షదండకము. కే. వైరాగ్యరావు. ము. 1911
46. " ఎన్. విజయగోపాలము. ము. 1897
47. " ఖండేరాయని నారాయణకవి.
48. గాంధీమహాత్మ్య దండకము. న్యాయపతి నారాయణమూర్తి.

ఎంగేల్స్ నిర్ధారణ పరితమా అవిగతాన్ని విశ్లేషించడం సాధ్యమయింది. వారు సామాజిక వ్యవస్థాస్వరూపాన్ని ఇట్టి గతాన్ని విశ్లేషించారు.

అలా ఆ నిర్ధారణ వెలుగులో చూస్తే మనుచరిత్ర మన సాహిత్య గతచరిత్రలో తాచరికపు సమాజంలో పుట్టిన గొప్పవాక్యం. అనాటి జీవితపు చక్రంలో మనుషులు దేన్ని కోరుకుంటున్నారో దానికి మనుచరిత్ర దూర కల్పన చేసింది. అనాటివారంతా. పాముల నంగతి ఎలాఉన్నా. విద్యావంతులు మాత్రం భావనకు, ఊహలకు, ఆలోచనలకు, కల్పనలకు మొగ్గు చూపుతున్నారు. మంచి కథ, మంచి వర్ణనలు, వాటివల్ల కలిగే రసానం దాన్ని కోరుకుంటున్నారు. వాళ్ళను అలంకారికుల మాటలో చెప్పాలంటే 'సహృదయులు' అనాలి. అనాడు ఆ కావ్యానికి ఆదరణ లభించి ఉండకపోతే, అనంతరకాలంనుంచి ఈ కాలందాకా అది సజీవంగా ఉండకపోయేది. ఎందుకైతేనేమి, అది ఎప్పుడూ వెలవెల పోలేదు.

20వ శతాబ్దంలో మన సమాజం పూర్తిగా మారింది. రాచరికం కొడిగట్టి ప్రజాస్వామ్యం కాలానింది. కనుక, మనుచరిత్ర గతంలో మరీ గతమైన కావ్యం.

మనం ఈ శతాబ్దనంతటిని వర్తమానంగా భావిస్తున్నాం. మన భావాలు, భావనలు, ఊహలు, జీవితవిధానం అన్నీ మారిపోయాయి. ఇప్పుడూ మనుచరిత్రను మళ్ళీ చదవాలా? అనేది ప్రాథమికమైన ప్రశ్న.

మనుచరిత్రను పునర్వరణ చేయడమంటే మన జాతి గతాన్ని పునఃపరిశీలన చేయడమే అవుతుంది. గత వాస్తవాల అవగాహనలో విజ్ఞానం చివురిస్తుంది. గత వాస్తవాలు తెలుసుకుని ఉండకపోవడం జ్ఞాని లక్షణం కాదు. అందుకే మనుచరిత్ర పునర్వరణ ప్రారంభిస్తున్నాను.

ఈ పునర్వరణలో నాకు ప్రధానధారణ కేవలం 'మనుచరిత్ర' ఒక్కటే. దానిమీద సహస్ర పరిశోధనలు వచ్చాయి. కాని మను

49. గాయత్రీ దండకము, అజ్ఞాత కర్తృకము. శ్రీశైలప్రభ. మాసపత్రిక. శ్రీశైల దేవస్థాన ప్రచురణ. ఆల్టోబరు 19-9.

50. గాయత్రీ దండకము, భూమానంద భారతీస్వామి. ప్రకాశకులు: విశ్వకర్మ సహిత్య ప్రచార మండలి. తెనాలి.

51. గీతా దండకము, కలుగోడు ఆశ్వత్థిరావు.

52. గీతాసాగ దండకము, కలుగోడు ఆశ్వత్థిరావు.

53. గోపాలకృష్ణ దండకము, కన్నులు నరివారిరాజామణి చెట్టి. ము. 1889

54. గోపాలకృష్ణ దండకము, బి. సి. బాలకృష్ణకవి.

55. గోపాలకృష్ణ దండకము, భాష్యకారభాస్రీ, తిరుగు. ము. 1946

56. చోళసేనాపుర దండకము, కొల్లం సీతారామకవి.

57. జగన్నాథ మోహాశ్వియము (దండకము), కొంపిల్ల సర్వేశ్వరకవి. ఈకవిగారి జగన్నాథ మోహాశ్వియము అని వచ్చిన గ్రంథములో కలిపి అదే పేర దండకము కూడ ముద్రితము. పుటలు 69-118.

58. జ్ఞానాంజన దండకము, కే. సుబ్బవదాను. ము. 1919

59. జ్ఞానాంబా దండకము, అజ్ఞాతకర్తృకము. నెట్టువాడు అండ్ కో. పేసీ, చాకల పేట మద్రాసు.

60. జగద్గుప్తాభిషేకం హోత్స్యవాభిషేకము దండకము. గున్నేపల్లి మృత్యుంజయుడు. ము. 1911

61. త్రిపురాంతకేశ్వర దండకము. పొన్నట్ల వేంకటనరసయ్య

62. త్రిపురసుందరీ దండకము.

63. దండక రామాయణము. కామవరపు సూర్యనారాయణ. ము. 1948

64. దశావతార దండకము. కామవరపు సూర్యనారాయణ. శ్రీ దండకగుచ్ఛము. శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రింటింగ్ ప్రెస్. ఆలమూరు 1958. (ఇందు దశావతార దండక ప్రశంసకూడ దండకములో కలదు. తర్కార్త కలుగోడు ఆశ్వత్థిరావు)

65. దశావతార దండకము. తిరుమల శతగోపాచారి. 1908

66. దుర్గాదండకము. చేతపూడి భగవంతురావు. ము. 1910

(స శే షం)

చరిత్ర చదవడంలో చదువుకోవడంలో ఎవరి ప్రభావానికి ఏ నిర్ధారణరాద్ధంతాలకూ లొంగి పోకుండా నా ప్రతిస్పందనను వెల్లడించడమే నా గమ్యం.

ఒకవిధంగా 'మనుచరిత్ర'ను నేను పునర్వరణం చేయడమే ఈ పునర్వరణ ఉద్దేశం. పునర్వరణ అంటే తిరిగి వెళ్ళిన చోటికే మరోమారు వెళ్ళడం; పరిశీలనగా చూసి, విశేషాలు గుర్తుపెట్టకోవడానికి ప్రయత్నం సాగించడమే సాహిత్య రంగంలో పునర్వరణ అంటే.

ఇది కేవలం వ్యక్తిగతం. ఒక్కొక్క వ్యక్తి ఒక్కో విశేషాన్ని గుర్తిస్తాడు. అనే

కులు గుర్తించిన విశేషాల సమన్వయం వాస్తవం వచ్చి నిర్ణయిస్తుంది. అది పరిశోధకుల ప్రత్యేక కర్తవ్యం. నేను మనుచరిత్ర పునర్వరణంలో పరిశోధకతాధారం వహించడం లేదు.

మళ్ళీ ఒకమారు 'మనుచరిత్ర'ను చూసి, చదివి, పద్దామనే ఈ పునర్వరణ ప్రయత్నం.

సహృదయులు నా మనసు సరంజేసుకుని, తమ భావాలనుకూడా తెలియజేస్తే ఈ పునర్వరణ సఫలమవుతుంది.

(పచ్చే నందిక మంచి)

0—0

